

Subjektív ÚJBUDA

Szubjektív Újbuda

Subjectiv ÚJBUDA

Etele Helytörténeti Gyűjtemény
Budapest, 2021

Szubjektív Újbuda

Ha a helytörténet szót halljuk, akkor a legtöbbünknek egy félhomályos kiállítótér jut az eszébe, ahol régi használati tárgyak, bútorok és megsárgult fotók idézik meg egy település múltját.

Egy családi összejövetelen, vagy egy baráti társaság kocsmai beszélgetésén elhangzó régi történetek, anekdoták hallatán viszont eszünkbe sem jut, hogy a jelenlévők mind helytörténészek, hiszen egy hely múltjáról is mesélnek, ahol a család él, vagy ahol a jelenlévők a gyerekkorukat, diák éveiket töltötték.

Globalizált világunkban viszont szinte teljesen mindegy, hol élünk, hiszen mindenhol ugyanazok az üzletláncok és világmárkák vannak jelen, ugyanazokat a filmeket nézzük a mozikban, miközben az egyenchipset majszolva a „tök” egyforma fast fashion ruhánkra cseppen az egyenszós.

S valójában a környezetszennyezés vagy a klímakatasztrófa mellett a fenti kulturális katasztrófa is globális probléma. Éppen ezért nem véletlen, hogy egyre több ember számára válik egyre fontosabbá a lokalitás, egy adott helyhez való kötődés. Amely nem csak a helyi zöldség és a gyümölcs vásárlása, vagy a szelektív hulla-

dékgyűjtés terén jelentkezik, hanem a helyi ízek, illatok, hangulatok, pletykák, szokások és hagyományok, azaz a hely történetének az ismeretére és annak gyarapítására is igaz. Ugyanis a világfalu csak egy konstrukció, nem egy belakható tér, amelynek minden szegletét ismerjük. A belakható tér emberléptékű, amely lehet egy falu, egy kisváros, vagy egy nagyváros része: egy kerület, egy negyed, amelyet az egyén a magáénak érezhet, hiszen rengeteg emlék köti hozzá.

Fegyvernek utcai erkély (1978)

• EHGy/Farkas Zsolt

Szerkesztő:

Farkas Zsolt

Fotók:

Albertfalvi Hely- és Iskolatörténeti Gyűjtemény (AHGY)

Etele Helytörténeti Gyűjtemény (EHGY)

Fortepan

Kiadja a KözPont Újbudai Kulturális Kft.

Felelős kiadó: Antal Nikolett ügyvezető igazgató

Olvasószerkesztő: Pataki Viktor

Tervezőszerkesztő: **KOY**

Borítókép: Fortepan/Fortepan

Nyomtatás: Pátria Nyomda Zrt.

Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-615-81041-4-2

Az Albertfalvi Községi Házban működő Etele Helytörténeti Gyűjteményben több program is indul az elkövetkező években, amelynek első elemeként 2020 tavaszán elkezdődött a kerületi szóbeli emlékek gyűjtése. A Szubjektív Újbuda pályázatra olyan valós történeteket, visszaemlékezéseket, leírásokat vártunk, amelyek a XI. kerülethez, illetve az azt alkotó városrészekhez kötődőnek, az itteni eseményekről mesélnek. Ugyanis azt tűztük ki célul, hogy Újbuda helytörténetét minél személyesebbé tegyük, s így közelebb vigyük az itt élő emberekhez. Hiszen kerületünk emlékek nélkül pusztán üres utcák, terek és épületek halmaza lenne. Újbuda számunkra, akik itt élünk, nemcsak a lakóhelyünk, hanem az otthonunk is, ezer történettel, vidám vagy megható emlékekkel.

Felhívásunkra több mint ötven emlék, emlékfoszlány és történet érkezett, amelyek hol örömteli, hol szomorkás, hol történeti érintettségben tekintenek vissza az elmúlt évtizedekre. Ezeken keresztül megelevenedik a XI. kerület közelmúltja úgy, ahogy azt az utca embere megélte. A pályázatra beküldött és elfogadott műveket a <https://szubjektivujbuda.blog.hu> oldalon olvashatják az érdeklődők.

Terveink szerint 2020 végére jelent volna meg ez a kiadvány, azonban a koronavírus-világjárvány – többek közt – ezt a tervünket is felülírta. Így fél évvel később adhatjuk át az olvasóknak ezt a válogatást, amelyben a beérkezett írásokból nyújtunk át egy csokorra valót. Többek közt azzal a nem titkolt céllal, hogy több olvasó is kedvet kapjon az íráshoz, a helytörténeti kutatásokhoz, a közös múltunk megismeréséhez és bemutatásához. Ezért hoztuk létre az Etele Helytörténeti Kör Facebook-csoportot, amely keretében közvetlenül tarthatjuk egymással a kapcsolatot, új tagokat toborozhatunk; dokumentumokat, fotókat és linkeket oszthatunk meg, valamint helytörténeti kérdéseket tehetünk fel, s azokra rögtön válaszokat is kaphatunk. Az online csoport lehetőséget teremt arra, hogy ne csak a környékeliek számára legyünk elérhetőek, hanem a világ bármely tájáról lehessen csatlakozni közösségünkhöz.

A közeljövőben tervezünk elindítani egy honlapot is, amelyen kerületünk múltja elevenedik meg az érdeklődők számára. Itt nemcsak száraz tényeket és helytörténeti írásokat szeretnénk közölni,

Felhívásunkra több mint ötven emlék, emlékfoszlány és történet érkezett, amelyek hol örömteli, hol szomorkás, hol történeti érintettségben tekintenek vissza az elmúlt évtizedekre.

hanem egy-egy városrészre rákeresve a látogató előtt régi fotók, emlékek, történetek elevenednek meg; valamint az ott élt ismert vagy kiemelkedő személyek bemutatását, illetve az ott található jelentős épületek, intézmények történetét is elolvashatja.

Kérjük, Ön is ossza meg velünk egy kedves családi történetét, küldjön be régi fotókat a kerületről, mutasson be egy az Ön városrészében élt kiemelkedő személyt, vagy írjon kedvenc helyeiről!

Az írásokat és a fotókat folyamatosan várjuk az akh@ujbuda.hu címen, a szerző nevével és elérhetőségével, illetve a beküldött emlékképek és történetek helyszínének és idejének megjelölésével együtt. Egy írás legfeljebb 5000 karakter lehet.

Csatlakozzon Ön is az Etele Helytörténeti Kör Facebook-csoporthoz, ahol együtt tárhatjuk fel a XI. kerület múltját:

<https://www.facebook.com/groups/helytortenet11/>

Dr. Martin Andrea: Házemlék

Buda főutcájának mészáros mestere, Barta Henrik és felesége 1928-ban megvettek férjzett lányuk nevére az éppen elkészült kelenföldi evangélikus templom közelében egy telket. Vejükkel, aki hat év szibériai hadifogságból hihetetlen szerencsével, de még több önfegyelem árán megmenekült, és a Pesti Kereskedelmi Bank pénztárát vezette, s ezáltal kedvező hitelhez juthatott, azonnal hozzákezdték az építkezéshez. Bár az 1929-es tél – az évszázad legkeményebb tele Magyarországon – hátráltatta a munkálatokat, de a háromszintes családi ház mégis időre elkészült. A felső emeleten laktak az öregek az egyetlen erkélyes szobában, ott volt a konyha is. A középső szinten élt a fiatal házaspár a cseperedő fiúgyerekekkel. Takarékosan éltek, a családfő a villamos árát is megspórolva gyalog járt munkahelyére, a Lánchíd pesti hídfőjéhez. Nem volt mese, tizenöt év alatt vissza kellett fizetni a bankkölcsönt. A gyerekek el kellett hordania a festőművésznek készülő unokabátyja viseltes nadrágjait, de

Kelenföldi evangélikus templom (1939)
• Fortepan/Szepesfalvy Gábor

a művészetet a szűkös anyagiak mellett is pártolni és támogatni illett akkoriban egy polgári családban. Így aztán a később reklámgrafikusként nagy névre szert tevő fiatalember hálából meg is örökölte a két családfőt. Portréik ma is ott függenek a nagyszobában. A kertszinten kialakított kétszobás lakásban bérlők laktak, akik havi lakbérükkel döntően hozzájárultak a kölcsön törlesztéséhez.

A feltöltött terület sajátágaiból adódóan a kert alacsonyabban fekszik, mint a kapubejárat, az utcáfrontról csak a ház középső emelelete látszik, no meg a pinceablakok a járda szintjében. Az utcafronton három szuterén pincehelyiséget

alakítottak ki az akkoriban szokásos fának, szénnek és a mosásnak. Ezek a mai napig rácsos ablakkal tekintenek az utcaszintre.

Nagyapám a házépítésre fölvelt jelzáloghitel utolsó részletét 1944 novemberében fizette vissza. Akkor már Budapest határában állt a front, és a szovjet hadsereg jó ideig a háromutcányira lévő vasúti töltés déli oldalán vetette meg a lábát, s lövegeivel hetekig tüzelt a városra, így a környező területekre is. A ház kerti oldala még évtizedekig tanúskodott a rengeteg becsapódásról. Egy építkezésnél a szomszédban még a hatvanas évek végén is találtak fel nem robbant aknákat. Az emberek az ostrom hónapjaiban a bombázások, a Sztálin orgonák, meg az aknavetőők elől a pincében kerestek menedéket. 1945 januárjában már nem működött a vízellátás sem, vödörrel kellett hordani az ivóvizet. Nagyapám, aki Szibéria óta kevésszavú, félelmet nem ismerő emberré vált, két vödörrel a kezében indult el, s amikor kilépett a ház kapuján, felrobbant mellette egy becsapódó repeszgránát. Ami az oroszoknak az első világháborúban a harctéren, vagy a hatéves krasznnojarszki sanyargatás idején nem sikerült, az sikerült a saját otthonában: nagyapám civilként vált az újabb háború áldozatává. Azonnal meghalt. Mivel az ostrom alatt a temetők is elérhetetlenek voltak, így a pince lakói – köztük egy nagyapám által ugyan gyávasága miatt megmosolygott, de mégis elbújtatott rokon katonaszökevény – ásták ki a sírgödröt az előkertben, a gránátoktól valamelyest védett északi oldalon. Így vált nagyapám imádott kertje a saját temetőjévé három évre.

Az életem első, máig bennem élő emlékképe is ehhez a házhoz és újabb fegyverzajhoz fűződik. 1956. november elején majdnem hároméves voltam. Annyira emlékszem, hogy anyám karján ültem, s azt éreztem, hogy nagyon fél. Az ilyesmit egy kisgyerek pontosan megérzi. A háború után betelepítettekkel túlszűfolt ház pincéjében húztuk meg magunkat tizenhárman. Ha nem volt erős a csatazaj, akkor fölmentünk a lakásba, ahol hármunknak egy szoba jutott. Kapudöngetésre lettünk figyelmesek, apám lement a lépcsőn, a kapu előtt két szovjet katona állt kalasnyikovokkal, nem valami barátságos arckifejezéssel. Apám csak keveset beszélt oroszul, anyám engem közben erősen magához szorított, a katonák pedig sietve lecsörtettek a pincébe, ahol megrettent felnőtteket és két további

Így vált nagyapám imádott kertje
a saját temetőjévé három évre.

kisgyereket találtak. A nyitott kapun keresztül láttam, hogy egy nagy sötét szörnyeteg áll a ház előtt. Egy tank volt, csövét a házra irányította. A katonák hamarosan visszajöttek a pincéből, ott valaki tudott oroszul. Mostanában derült csak ki, hogy apám gondossága és a Fehérvári úti hősie ellenállás együttes eredménye hozott minket és a házat életveszélyes helyzetbe. Mivel a Váli utcai iskolánál a pesti srácok megakasztották a páncélos behatolást, így ezek elkarnyarodtak, és így jutottak be a Károli Gáspár térre. A katonák pedig meglátták, hogy a házunk pinceablakai homokzsákokkal voltak kitömve, joggal hitték, hogy lövészállást rejtegetünk. Nem rejtegettünk semmit, apám az embereket igyekezett védeni. Szerencsére a katonák hamar elmentek, a tank pedig lassan elfordult, és iszonyatos zajjal továbbhaladt.

Valamikor édesanyám megmutatta nekem azt a helyet a Móricz Zsigmond körtéren, ahol 1956-ig az a gyönyörű bérház állt, amiben leánykorában lakott. Azt a házat a szovjet páncélosok rommá lőtték, a lakásnak pedig írmagja sem maradt.

Fonalas Etelka: Nagymama és unokája

Régen, az 1960-as évek elején a Kiskunság közepén nagyanyámmal napfelkeltekor gyalogosan, mezítláb jártunk ki a szőlőbe dolgozni. A hosszú úton nagyanyám mesélt a régmúltról, a nagyvárosról, Pestről.

Én tíz-tizenkét éves lehettem, még városban soha nem voltam. Pest meg olyan távoli volt, és amiről mesélt, az nekem tényleg mese volt.

Az 1910-es években a nagy építkezések vonzották a vidéki fiatalokat. Nagyanyám is barátnőjével feljött Pestre. (Soha nem mondta, hogy Buda, Budapest, csak Pest.) Az építkezéseken malterhordó lányként dolgoztak valahol a Gellért-hegy és Feneketlen-tó környékén. Hétvégén nem utaztak haza, drága volt a vonatjegy, járták a várost. Mesélt nekem az itt látottakról, az emeletes házakról, amelyeket építettek, mesélt a Dunáról, a nagy hegyről, Imre hercegről, Gellért püspökről, a Feneketlen-tóról, a Duna melletti nagy tóról, a Ferenc Jóska

hídról. (Ferenc Jóska, így hívták, nem József.) Láttá az Országházat, a királyi várat, a hegyoldalon felmenő siklót.

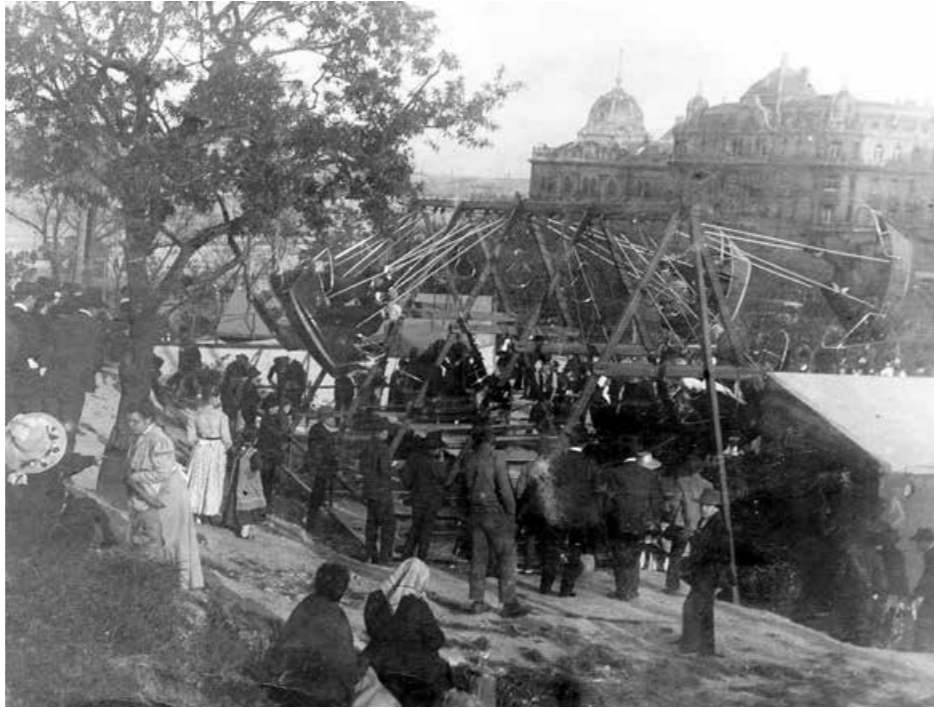
Úgy hozta a sorsa, hogy beajánlották egy nagy konyhára a Ferenc Jóska híd közelében, az egyetemre járó mérnök úrfiaknak épült, Imre hercegről elnevezett hatalmas ház konyhájára. Mindenes lányként dolgozott, nagyon jól érezte magát, és őt is szerették. Igaz, csak az oldalbejáratot használhatták, pedig hogy szeretett volna a lépcsős kapun bemenni. Az alagsorban volt a konyha, ők nem mehettek fel a lakrészek folyosójára. Mesélte, hogy párszor, amikor a mise volt, mégis felszöktek körbenézni. A konyhában voltak izgalmas dolgok, étellift a konyha és ebédlő között, hatalmas főzőedények, mosogatók, a falból kiálló csap, amiből folyt a víz, jeges szekrény, amibe nyáron is hozták a jeget, de honnan? Egy falusi lánynak sok-sok új dolog.

A háború kitörésekor hazament, de a Pesten töltött időről annyi év távlatából is csodálattal mesélt.

A hatvanas évek végén felvettek a Műszaki Egyetemre, első évben a Bercsényi utcai kollégiumban laktunk, másodikban költöztünk át a Bartók Béla útra a Vásárhelyi Pál Kollégiumba.

És itt lassan összeállt a kép. Nagyanyám ebben az épületben volt konyhalány! Változott a helyzet. Megcserélődött. Én most bárhová bemehettem az épületben, kivéve a konyhát. Az alagsorban elmeséltem a konyha vezetőjének nagyanyám történetét. Ő körbevezetett, megmutogatta a konyhát, felismertem, beazonosítottam a mesékben hallottakat.

Sajnos nagyanyám nem érthette meg, hogy vendégül láthassam a számára tiltott szobák egyikében.

Vurstli a Gellért-hegy oldalában (1911)

• Fortepan/Székelyi Péter

Egyetemistaként statikát tanultunk, megnéztük a Szabadság híd tartójában Ferenc József ezüst szegecsének helyét. A gyerekkori mesében ez ezüst szög volt, és még nem lopták el, de a lényegen nem változtatott: valamikor tényleg volt, és ezüst volt.

Családommal több, mint negyven éve itt élünk Kelenföld és Albertfalva határán. Itt jártak a kerületben a fiaink óvodába, iskolába és egyetemre. Óvodásként még kivezényelték őket a Gellért-hegyre november 7-én.

Végigasszisztáltam a '80-as évek elején a Feneketlen-tó tisztítását. Kiderült, hogy egyáltalán nem is feneketlen, sőt!

A kerületben sétálva több helyen látom a munkánk eredményét. Tervező mérnökként részt vettem a Gellért tér és a Bartók Béla út egy szakaszának rendezési tervében. Amit megálmodtunk, annak egy része már megvalósult. Remélem, a többit is láthatom még.

A metró tervezésében is dolgoztam: jártunk a Bocskai úti megállóban lent, amikor a fűrőpajzs odaért, és nézegettük, próbáltuk beazonosítani a mozgólépcsők, a lift helyét. Hallgattam előadást a vezető nélküli metrókocsikról. Akkor utópisztikus volt, ma ezzel utazunk.

Sokszor eljátszadózom a gondolattal: nagyanyámmal sétálunk a Ferenc Jóska hídon, Gellért téren, Fehérvári úton, Átlós úton, azaz a mai nevükön, a Szabadság hídon, Gellért téren, Bartók Béla úton végig a Feneketlen-tóhoz. Mesélünk a száz évvel ezelőtti és a mai „Pestről”, Újbudáról.

Horváth Adrienne: Képek, házak, bombák

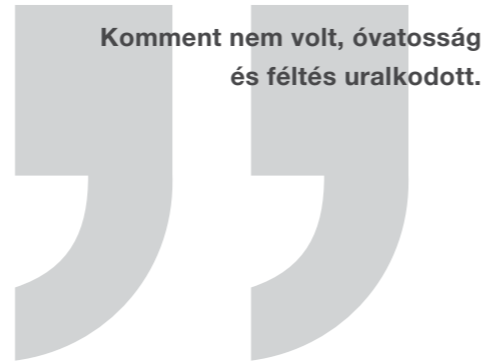
Otthon utca, Szittyá utca, Hegyalja út, Társ utca – de sok közünk volt az utcák által határolt városrészhez valaha! Lapozgatunk a családi krónikában. Behunyom a szemem, és megelevenedik a múlt.

Úgy tudjuk, a Kis-Gellért-hegy kb. a múlt század végére tehető parcellázásakor családunk apai ága sok telket megvett, ezeken nemcsak építkeztek, még saját tenispályának is maradt hely. Egy képen 1908-1909-ből háromlakásos házat látok, a Társ utca 6. előtt állunk, és egy kis kutatással előkerül egy 1944 júniusában kiállított hatósági adatlap,

benne a két tulajdonosnak nagymama nővérét és nagyapát, Czabaji Horváth Ivánt írják. A korra jellemzően van olyan kérdés is, hogy lakik-e az ingatlanban zsidó személy. Egy töredezett képen kétségbeesett emberek csoportja a pályaudvaron... De ők nem a mi családunk, nálunk egyetlen lakóként özv. Horváth Árpádné, dédanyánk van bejegyezve: határozott tekintetű, sokat megélt, rátarti asszony. Nyakában gyöngyös násfa, szívében hit és elkötelezettség. Lánya, a mi nagyanyánk tanítónőként végzett, és haláláig megmaradt benne az érdeklődés az oktatás iránt; többször kérte, hogy vigyük el neki történelemkönyvünket, hadd lássa, mit tanulunk arról, amit ő személyesen átélt. Komment nem volt, óvatosság és féltés uralkodott. A második világháború kapcsán azért elmesélték, hogy a Társ utca 6. alápincézett ház volt, és mikor bombázták Budapestet, oda vitték le a beteg dédmamát... akkor talán már csak egyetlen pici keresztel a nyakában. Sötét fotó: alig lehet kivenni a pincében egymás mellett szorongó családtagokat, a rettenetes elmosa a kontrasztokat, és szinte hallani a távoli bombák dübörgését. Aztán eggyel kevesebben maradtak a pincében, és méltó búcsút kellett venni egy szeretett rokontól, sőt eltemetni az ostromlott Budapesten. Nagyapa ügyes kezű mérnökember volt, maga készített koporsót anyósának. Egyik képen ingujjban, kigombolt mellényben fűrészel, haja homlokába hullik, akár egy igazi asztalosnak. Egy másikon nagymama és apánk húga összekapaszkodva ül a félhomályban, lehajtott fejjel szorítják kezükben az evangélikus énekeskönyvet: „Maradj velünk, Uram, maradj. Fényedből fényességet adj. Elménkben ködöket ne hagyj, ki e világnak méze vagy.” Az ebédlőből hiányzik a nagy ovális asztal.

A temetés a kertben történt, nagyapa méretezett rajzot készített a sír helyéről. A temetésen csonka család: apánk és bátyja hiányoznak, egyiküket az egyetemmel Németországba vezényelték, a másik fiú frissen végzett gépészmérnökként már katona. A Társ utca 6. alatti ház egy ideig óvta a mieinket, ott lakott nagymama és nagynénénk. Még egy bombatámadást is szerencsésen túléltek, de az értékek közül a tanti egyetemi indexét is szétépte a légnyomás; egy fotográfián a szuterénlakásból feljött házmaster kapkod a levegőben repülő lapok után, nagynéném döbbenetben nézi a jelenetet.

1945 januárjában végül a ház maga is megsemmisült, nagymama szerint a háború utolsó bombája esett a Társ utca 6-ra. Túlélték, de

Komment nem volt, óvatosság és féltés uralkodott.

az ő spanglis cipőjének oda lett a fele. Meg persze a remény, hogy az ország emelt fővel jöhet ki a világegészből. Egy képen nagyanyánk mosolyogva mutatja immár mindkét topánkát, de ismertük is jól, ezt hordta kosztümökhöz. Csinos fekete, pántján kis bőrrel bevont gomb. Úgy szerette ugyanis, hogy a páratlanná vált cipőt újra kiházasította: volt finom sevró a felsőhöz, sőt talpnak való is, mert felmenőinknél mindenből volt tartalék. A belvárosban pedig megvolt még a jó suszter; nem gyakran rendel valaki fél pár cipőt, de miért is ne? És megmenekült a pici porcelánbaba meg a kis üvegcancsók, amikről tudtuk, hogy nemcsak a hajdani nagy szerviz kiegészítői, hanem egyben a világméretű hajótörés megfélemlített túlélői. De nagymama sose panaszkodott, pedig mire a pirinyó babát rejtekhelyéről elővette, már a Társ utca 11-ben talált menedéket, és nagyapa koholt vádak miatti bebörtönzése, majd halála is csak a mindennapi ima része lett.

A Társ utca 11-ről talán fotó se kellene: beleégett a szívünkbe. Ami addig a család története volt, ott lett a mi történetünk is. A lakás korábban özv. Sárkány Jenőné nevében volt, aki nagymama rokonságához tartozott, a ház egy időben épülhetett a Társ utca 6-tal. Többen laktak benne, volt üvegháza a növények téli tárolására, vadregényes kertje diófával, rózsabokorral, taticával, szellőrózsával és kokárdavirággal. Boldog délutánokkal, szeretettel, összetartozással. És ez utóbbi megvolt a Társ utca 7-ben is; itt és egy másik közeli villában Bezech rokonok, arrébb a Hegyalja úton más családtagok éltek; a képeken tágas szobák, ebédlők, sok szép bútor, tárgy, köztük a türelemüveg, amit mindig megcsodáltunk. Múltunk darabkái.

A Csend utca neve 1902-ben Hegyalja útra változott, de a csend még gyerekkorunkban is jellemezte, mert azokon a teleken, amikor mi ott szánkóztunk, elég volt a Társ utca alját felszórni. Ma a város egyik legforgalmasabb szakasza pont az, ahol a salak megállított minket. És valahol ott ért véget a gyerekkor is.

(Nővérem, Horváth Edina és unokatestvérünk, Horváth Ágnes kutatásai és gyerekkori emlékei alapján.)

Mandzsu Józsefné: Életem Újbudán

1941-ben születtem. Akkor az Ulászló utcában lakott a család. 1942-ben költöztek a szüleim és a nagyszüleim a Társ utca 7-be, egymás melletti két lakásba bérlőként. Ott nőttem fel, ott éltem 33 éves koromig. Onnan költöztünk a kis családommal a Radvány utca 19-be. Azóta ott élünk, már csak ketten drága férjemmel, akivel 1960-ban a Szent Imre-templomban esküdtünk.

A gyerekkorom a Társ utcához köt. Nagyon sok gyerek volt a mi korosztályunkban. Együtt játszottunk az Otthon és a Szittyá utcai gyerekekkel, de volt köztünk Schweidel utcai és városi házakból való is. A Társ utca lejtős, így nagyszerűen lehetett szánkózni. Átszáguldottunk a Hegyalja úton is. Akkoriban alig volt forgalom. Szerettünk az Otthon utcában focizni, egyérintőzni, ugróiskolázni. Az ipiapacs is egyik kedvencünk volt. Kánikulában lejárunk az alattunk lévő parkba, ahol a füvet kör alakú locsolóból locsolták. Ott zuhanyoztunk. A csősz a szöges végű botjával kergetett minket. Mi persze nevetve menekültünk előle. 1956-ban az oroszok egy ágyút állítottak a Társ utca és az Otthon utca sarkára. Onnan lőtték a várat. Akkor egy időre lementünk az óvóhelyre. Mivel a mi házunk, a Társ utca 7. szám 1942-ben épült, már szabályos légópince volt benne (ma is ott van): az utca kis családi házaiból mindenki odajött. Együtt vészeltük át a forradalom veszélyes időszakát.

Iskolás éveim: elsőbe még a Margit apácákhoz jártam. 1948 nyarán államosították az iskolákat. Akkor ugyanabban az épületben maradtunk, más szellemű oktatás mellett. Negyedikig jártam oda, utána a „Jóska” legfelső emeletén jártam nyolcadikig. Járunk a Schmidt kastély romjaihoz

BAH csomópont, a felüljáró építése (1977)

• Fortepan/Bojár Sándor

borzongani, a tó melletti tenispályára korcsolyázni. Azt hiszem, nagyon jó gyerekkorom volt. (Bár mindig éhes voltam.)

Még a Társ utcába születtek a fiaim a szülői lakásba 1962-ben és 1965-ben. Makkos doktor bácsi felügyelte fejlődésüket. 1974-ben költöztünk első (és eddig utolsó) önálló lakásunkba. Már itt laktunk a BAH csomópont építése alatt. A Radvány utca volt az M7-es az építés alatt. Elég szörnyű volt. De én még emlékszem a régi időkre, a tejes Erzsike nénire, a zöldséges Anci nénire, a kis postára, a kertészetre, ahol anyák napi virágot vettünk. A kis élelmiszer boltra és arra, hogy anyukám egyszer elvesztette a család egy havi kenyérjegyét. Zokogott kétségbeesetten.

Ma már a Társ utcában alig van gyerek, van üresen álló ház több is. Megváltozott a világ. Testvérem még ma is ott lakik a volt szülői lakásban.

Az én (öreg) szívem itt van Újbudán. Nagyon szeretem. Megvettem az utolsó lakhelyünket a Hegyalja út végén lévő Farkasréti templomban, ahol szüleim is nyugszanak. Öcsém a mellettünk lévő helyet vette meg. Így a család együtt marad.

Balogh Viktória: Én is a Bartók 27-be jártam...

1953-ban iratkoztam be a XI. Bartók Béla út 27. számú általános iskola első osztályába. Nóra néni volt a tanító nénim (Proff Lászlóné). Igazgatónkat Gábor Samunak hívták. Az egész iskola szervezete még gyökeresen más volt, mint a mostani. Egyrészt nem voltak vegyes osztályok: legtöbb helyen külön volt a lány- és a fiúiskola. Ezt ebben a nem túl nagy épületben úgy oldották meg (ha jól emlékszem, eredetileg kórházként szolgált), hogy a második emelet volt a lányoké, és mi a hátsó lépcsőn közlekedtünk; az első emelet a fiúké, ők pedig az első lépcsőt használták, ami úgyis csak az első emeletig visz.

Igen nagy volt a szigorúság. Órközi szünetekben pl. kettesével kellett a folyosókon körbe-körbe sétálni, és még akkor is csak hal-kan beszélhettünk. A fűtést hatalmas vaskályhák szolgáltatták.

A helyük néhol a folyosókon íves beugróként még látható. Mögöttük éppen körbejárhatott egy kistermetű gyerek, amilyen pl. én is voltam. Így szoktunk néha elbújni a közeledő tanítók elől. Ha Nóra néni volt a folyosóügyeletes – meg a tornaóráinkon is –, egy fából készült csattogtatóval adott ritmust lépteinknek.

Minden reggel a tanítás kezdetét a csengőn kívül egy – ma már meglehetősen furcsa – szertartás jelezte. A már akkor is létező iskolarádióban megszólalt először egy zene, a tanulóknak feszes vigyázzállásban kellett állni. Legtöbbször Brahms egyik magyar táncát játszották, valószínűleg nem volt túl nagy a lemezválaszték. Majd az igazgató bácsi (majdnem azt írtam úr, pedig akkor ezt a szót nem volt szabad használni, mindenki elvtárs vagy pajtás volt...) szólt pár szót, jó reggelt és jó tanulást kívánt. És csak ezután ülhattunk be a kis padjainkba. Azok is egészen másképp festettek, mint a mostaniak: belesüllyesztett tintatartóval, mert mi még „mártogatós” tollal kezdtünk írni, a töltőtollra is csak akkor kerülhetett sor, amikor már viszonylagosan elsajátítottuk a nagy tudományt. Minden kislánynak mellényes iskolakötényben és hajpánttal leszorított hajjal kellett járni, semmiféle ékszer nem lehetett rajtuk (kivétel csupán egy-egy már születés óta bent lévő fülbevaló volt). Az osztálytermek legérdekesebb darabja a hatalmas, állványos számológép volt, minden osztályban egy-egy. Jókoragolyók voltak rajtuk, azzal kezdtük a számok birodalmának felfedezését. Fából készült, leemelhető fedelű, hatalmas személtládák is tartoztak az osztályok bútorzatához. Belefért egy gyerek – kipróbáltuk.

A háromszintes kert akkor is megvolt. Az alsó szint betonos volt, és minden télen fellocsolta a pedellus bácsi, és mikor megfagyott, két forint belépti díj fejében korcsolyázhattunk. De jó is volt... Pedig nem sokunknak volt korcsolyája, és ami volt, az is a régimódi „csatolás”, amit a rendes utcai cipőnkre lehetett rászerelni. Így meg is tudtuk osztani azokkal, akiknek nem volt.

Kisiskolás leány (1950-es évek)

• EHG/Balogh Viktória

Ünnepségek leginkább az állami ünnepek alkalmából voltak, no meg az évnyitó és évzáró. Karácsony? Farsang? A nyolc év alatt összesen egy alkalommal emlékszem ilyen örömrre, akkor viszont japán gésának öltözve nyertem egy tálca minyont. A mai gyerekek talán már ezt sem ismerik.

Talán harmadik-negyedik osztályos lehettem, mikor az egyik (jaj, de gazdagoknak láttuk őket!) család tévékészülékhez jutott. A nevükre már nem emlékszem, de a Bertalan utcában laktak, és egyszer (egyetlen egyszer...) felmehettünk megnézni egy adást. Még arra is emlékszem, hogy a cirkusból közvetítették a vízcirkusz előadását. A házigazdák úgy viselkedtek, mintha ott se lenne a félosztálynyi ámuló gyerek, virslit ettek mustárral, és azt se kérdezték, éhesek vagyunk-e? Pedig hej, de nagyokat nyeltünk (virslit enni akkoriban legfeljebb szilveszterkor volt szokás legtöbbször – sokaknál meg még akkor se), így aztán az első tévézés számomra keserű emlék a mai napig.

1956-ban negyedikesek voltunk. Azokról az élményekről külön könyvet lehetne írni: a kilőtt tankról a körtéren. Egyik osztálytársnőm nekiszánkózott a csövének a Himfy utcán, és életre szóló marandó heget szerzett az arcára.

Emlékezetes még Vidóczy Lili néni, valamint Blanka néni, aki éneket tanított nekünk, és néptáncsoportot szervezett. Nagy örömmre én is tagja lehettem. Fel is léptünk különböző helyeken, nem csak az iskolában. És az egyik első színházi élmény: Császár Margit néni lányai (köztük a már híres Voith Ági) előadták a **Macskaháza** című mesejátékot, hogy mi többiek csak úgy lestünk a nézőtérrel tátott szájjal. Jómagam meg ötödikben Nyilas Misi voltam a tornaterem világot jelentő deszkáin.

Hetediktől elkerültem ebből az iskolából, nagy esemény történt velem: bekerültem a Magyar Rádió Gyermekkorúsaiba, és mint ilyen, a Röck Szilárd utcai lányiskolában folytattam a tanulmányaimat. De ha az első iskolai élményeimre gondolok, a Bartók 27 jut eszembe és az ott átélt sok-sok minden, ami számunkra meghatározó és életre szóló volt és marad.

Csománé Kőszegi Anna: Az én emlékcsockrom Újbuda múltjából

Családommal 1948-ban költöztünk a XI. kerületbe. Kezdetben a szűkebb kis világom, a diákkorom a Bartók Béla útnak az Etele tér és Móricz Zsigmond körtér közötti szakaszán és környékén zajlott. Ma is hallok a régi, nyitott peronos, fapados villamosok csörömpölését, csikorgását, amikor pihenésre és karbantartásra a kocsiszínbe kanyarodtak. Ugyancsak hallok a kockaköves úton a lovak patáinak kopogását, amikor a szeneskocsik megérkeztek egy-egy ház elé a tüzelővel. Az a közmondás, hogy „Veri, mint szódás a lovát” – bizony az ötvenes években végig a Bartók Béla úton még „élőben” volt látható. Gyerekként fájt a szívem a lovakért, de mire felnőttem, eltűntek a zötyögő lovas kocsik, a kockakövek, a szódások, a jegesek, az ószeresek, kintornások – már nem illettek a modernebb világba.

Iskolát választani akkoriban nem lehetett, de a Bartók Béla útról nyíló Tarlóczy Lajos utcai általános leányiskola, ahová a körzetben tartoztunk, az ’50-es évek lehetőségeihez képest igyekezett élménydúsán tanítani. Volt egy szép nagy tornaterme, ahol sokszor vetítettek a tananyagot kiegészítő oktatófilmeket, ott voltak a nagyobb ünnepségek. És ami számomra sorsfordító volt, 1953-ban zenei képzés is indult, és a növendék-hangversenyek is a tornateremben voltak. Ebben az iskolában tanított éneket Sas Szilvia operaénekesnő édesapja, a nagytiszteletű „Sas Tanár Úr”. Biztosan sokan emlékeznek még, akik oda jártak, hogy minden énekórára osztályról osztályra „járt” egy pedálos, fújtatós harmónium, enélkül nem tartott énekórát soha. Jó volt odajárni a nagy szigorúság, a hátratett kézzel ülés, a fehérgalléros, kék iskolaköpeny és úttörő-nyakkendő, sőt a köpenyre húzott, házilag kötelezően varrt könyökvédő viselése ellenére is. Akkoriban nem mi gyerekek futottunk egyik tanítási óráról a másikra, hanem a tanárok hozták be az osztályokba a szer-tárakból a kijelölt szertáros gyerekek segítségével a szemléltető eszközöket. (Engem a biológia szertár bővült el, megtiszteltetés volt, hogy beléphettem oda.)

Középiskolának a Kaffka Margit Leánygimnázium volt kijelölve a továbbtanulást választó tanulók számára a Villányi út 5-7. szám

Ma is hallok a régi,
nyitott peronos,
fapados villamosok
csörömpölését...

alatt, a fiúknak pedig a József Attila Fiúgimnázium a gyönyörű klasszicista épületben a Villányi út 27-ben. A sok diákkori személyes élményem közül az egyik „legizgalmasabb” az egyik április elsejei tréfánk volt, mikor is megbeszéltük egy párhuzamos fiúosztállyal, hogy tantermet cserélünk egy órára. Kuncogva, feldobva vártuk a „hatást” – s amikor a fiúk egyik férfi tanára belépett, és meglátott 40 lányt, mint akit darázs csípett meg, szigorú arccal kiment a teremből. Belőlünk először kitört a nevetés, de később gazdagabbak lettünk egy élettapasztalattal: a gyerekes csíny zavart okozott szigorú tanáraink körében, hogyan is kell viszonyulni, milyen szigorú büntetést kell kiróni ilyen rendzavarásért. Végül mindkét osztály osztályfőnöki intőt és igazgatói figyelmeztetést kapott. (1959-et írtunk.)

A középiskolában is tanított több neves szakember, köztük Domo-kos Pál Péter, a neves népdalkutató, aki a csángók dalainak gyűjtésével értékmentő küldetést hajtott végre. Sokkal többet jelentett az énekóra számunkra, mint az akkoriban elvárható volt. Dr. Bednarik Ilona művészettörténész órái is túlmutattak a középiskolai követelményeken. Az akkor használatos „művtöri” tankönyv elején ez áll: Lektorálta Dr. Bednarik Ilona művészettörténész.

A Kaffka Margit Leánygimnázium vezetése szigorú volt. Nem kívá-nom egy mai diáknak sem, hogy némi sustorgás miatt – amivel „alá-festettük” az igazgatói beszédet a ballagási bál előtt, vagy valami hasonló banális okból – letiltsák a ballagási báljuk megrendezését a már összegyűlt rokonok, testvérek, udvarlók, barátok díszteremből való kitessékelésével. Velünk megtörtént 1962-ben. Jobb nem bele-gondolni, mit éreztünk, mikor haza kellett ballagnunk ballagási bál helyett.

A Móricz Zsigmond körtérbe torkolló Himfy utca 9-ben hosszú ideig csecsemőotthon működött. Ennek az épületnek több tulajdo-nosa volt, de a ’70-es évek elején még több, mint száz egy-három éves korú állami gondozottat neveltek ott. Személyes tapasztalat-ból mondhatom, hogy nagy gonddal, ami nagyjából a jólelkű, gyermekszerető dr. Vértes Éva intézetvezető gyermekorvosnak volt köszönhető. Csodálatos és megható volt az a gondoskodás és szere-tet is, amit igyekeztünk megadni a kicsiknek, akik közül többen nem

is ismerték a szüleiket. (Itt intézeti pszichológusként dolgoztam a '70-es években.)

Hasonlóan megható élményben volt részem a XI. kerületi Karinthy Frigyes út 11-es szám alatt működő Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban is több mint egy évtizedig a gyermekrészleg vezetőjeként. Hét iskolának tartottunk rendezvényeket. Szinte barátnak lehet mondani az akkori kapcsolatunkat a törzsolvásokkal, sok gyereknek második otthona volt a kellemes, csupa fény, csupa zöld kertre nyíló gyermek-olvasóterem. Még zenés rendezvényekre is invitáltuk az olvasókat. A Weiner Leó Zeneiskola kis növendékeinek hangversenyein túl Fellegi Ádám is gyakran játszott kis házi koncerteken: bevonva hallgatóságát is interaktív estét adott. Felejthetetlen élmény volt nekünk és az olvasóinknak.

Rég volt, talán igaz sem volt!

Madaras Gábor: Így éltünk mi (Gyerekkori emlékek)

1949 szeptemberében költöztünk a Jókai utca 17. (ma Vegyész utca 24.) szám alá a mai Albertfalvi Községi Ház egyik lakásából. Anyai nagyszüleimmel összeköltözve hatan voltunk ebben a három és fél-szobás lakásban.

Amikor 1950-ben Albertfalvát Budapesthez csatolták, a kertváros házait, amelyek addig az Országos Társadalombiztosítási Intézet tulajdonát képező bérlakások voltak, államosították. Innen kezdve a kerületi tanács megfelelő osztálya jelölte ki a lakókat. Ekkor

**Móricz Zsigmond körtér,
szemben a Karinthy Frigyes út torkolata
(1978) • Fortepan/Fortepan**

Egyszerű kis villanykörte világánál
beszélgettünk, olvasgattunk,
társasoztunk, kártyáztunk.

született az akkori rendszer egyik legtorzabb szabályozása: a társbérleti rendszer, amely az egyén magánéletébe avatkozott bele durván.

Ennek az volt a lényege, hogy az általános lakáshiány enyhítésére az állami tulajdonú lakásoknál kvótákat alakítottak valamilyen szisztéma szerint: fő/szoba vagy fő/négyszetméter alapon. Így történhetett meg, hogy vadidegen embereket költöztettek össze egy lakásba akaratuk ellenére.

Ez történt apai nagyszüleimmal is. Ők 1929-ben költöztek a Bercsényi utcából Albertfalvára (Jókai utca 37., ma Vegyész utca 42.) két fiukkal és a nagymama fogyatékos testvérével. A fiúk megházasodtak és elköltöztek családjukkal, a testvér meghalt, így nagyszüleim ketten maradtak a három és fél szobás lakásban. Mivel a kvótának nem feleltek meg, beköltöztettek hozzájuk egy három fős családot (házaspár + kisfiú) és egy özvegyasszonyt a lányával. A szobákban a lakók ugyan elkülönültek, de a konyha, a fürdőszoba és a mellékhelyiség közös használatú volt. Ezt a nehéz helyzetet csak az enyhítette, hogy a társbérlők nagyon rendes emberek voltak. Az özvegyasszony a lányával a hatvanas évek elején elköltözött, de a társbérlet csak nagyszüleim halálával szűnt meg.

Mi megúsztuk, mert a hat fő elegendő volt ahhoz, hogy ne alakuljon társbérlet. A lakás egyemeletes volt, belső lépcsővel. Két szoba, konyha, veranda és mellékhelyiség a földszinten, másfél szoba és fürdőszoba az emeleten. Két zárt kert tartozott a lakáshoz, egy kisebb az utcafronton és egy nagyobb hátul. Az előkert inkább a virágoskert volt, a hátsó részben konyhakert. Ott néhány kisebb gyümölcsfa is volt: szilva, kajszibarack, alma.

A tavaszi, nyári szabadidők és persze a „paraszi” munkák helye a kert volt. A kis konyhakertben nekem csak apróbb feladataim voltak. A kerti asztalnál ebédeltünk, vacsoráztunk, olvasgattunk, és mi gyerekek olykor ott tanultunk, leckét írtunk. Az estétet is a kertben töltöttük. Egyszerű kis villanykörte világánál beszélgettünk, olvasgattunk, társasoztunk, kártyáztunk. A családi és baráti összejövetelek helyszíne is a kert volt. Milyen más volt akkor a környezet. Ma csak szűnyog meg légy rohamoz meg, ha kiülsz a teraszra. Akkor is voltak bogarak, de milyenek: volt szarvasbogár, orrszarvú bogár, színpompás lepkék, szitakötők. Májusban cserebogár zúgott, és néha

talán denevér is megfordult a kertben. Persze sok-sok pók is volt, ők „gyérítették” a legyeket meg a szúnyogokat. A legyek sokaságának a Duna-part közelében működő sertéstelep szolgált magyarázatul.

(A telep a temetővel szemben volt a Duna-part felé. Nem volt olyan nagy, mint a nagytétnyi, és az iskolából évente egyszer meg kellett látogatnunk! A legyek mennyisége még nálunk is ettől függött, mert mikor az ötvenes évek végén megszűnt a telep, a legyek száma is jelentősen visszaesett.)

Ezért talán nem is meglepő, hogy Péter bátyámmal gyakran „etet-tük” a pókokat legyekkel. Meg a szitakötők! Nagypapa azt mondta, hogy a szitakötőt úgy lehet megfogni, ha sót szórok a farkára. Megpróbáltam, de nem sikerült. Persze nincs is farka!

A verandára legalább tíz éven át mindig betelepült egy fecskepár. Egy idő után megszoktak minket, ha alattuk elmentünk, nem repültek el. Érdekes volt látni, ahogy a fiókák gyarapodnak, repülni tanulnak és felnőnek.

Aztán ahogy városiasodtunk, úgy tűntek el a rovarok, és ma már egy fecskét sem lehet látni sehol. De maradtak a szúnyogok meg a legyek.

Az ősz és a tél már másképp „működött”. A kert akkor már hideg volt, így a szabadidők eltöltése és a tanulás áttevődött a lakásba, a melegebb világba. A délutánt és kora estét általában a konyhában töltöttük, ahol még érződött a délelőtti ebéd készítéséhez használt tűzhely (sparhelt) melege. Ilyenkor sokszor üldögéltünk egy petrofor mellett. Nálunk ezt flamblőnek hívták. Ez egy petróleummal működő melegítő- s főzőeszköz: alul egy fémből készült tartály volt, abba kellett beleönteni a petróleumot. Működése nagyon egyszerű volt, a hagyományos kanócos petróleumlámpa elvét használta, csak nagyobb, 120 mm széles kanócokat találhattunk benne. Ezeket külön szabályzógombbal lehetett állítani. Az égőtér oldalában egy „Mária üvegből” készült ablak volt, ami szépen bevilágította az egész konyhát. Persze olvasni azért nem lehetett mellette, de hangulatvilágításnak megfelelt. A villanyt nem gyújtottuk meg ilyenkor, mert sokszor takarékos államunk napi két-három órára kikapcsolta az áramot. A petrofor teteje egy főzőlap (rács) volt, amin bizony egyszerű ételeket is el lehetett

Albertfalvi diák (1955. november)

• EHG/Madaras Gábor

készíteni, vagy az ebédmaradékot felmelegíteni vacsorára.

Aztán bementünk a szobába, és gyertyát vagy petróleumlámpát (amiről az Omega énekel) gyújtottunk. Ha pedig vége lett az áramszünetnek, már visszatért a normál élet. Télen ilyenkor már a kályha is átmelegítette a szobákat. Lehetett olvasni, tanulni, leckét írni, kártyázni és rádiót hallgatni.

Az ötvenes években a rádióban esténként sokszor volt zenei műsor: főleg opera, operett és koncertközvetítés. Talán ebből az időből származik az operához való vonzódásom, hiszen kis-

gyerekként is nagyon kedveltem Verdi muzsikáját. Akkor jobban ismertem Beniamino Gigli és Enrico Caruso nevét, mint mondjuk az aranycsapat tagjaiét. Gyakran hallgattuk az akkori kívánság-műsort, a **Szív küldi szívnek szívesen-t**, amiben a hallgatók egymásnak a jókívánságok mellett zenés műsorszámokat küldtek. Voltak kabaréműsorok is. Ezekben vidám jelenetek hangzottak el Kellér Dezsőtől, Darvas Szilárdtól, Tabi Lászlótól, hogy csak néhány nevet említsek, akikre emlékszem.

Az élelmiszer hűtését, mivel nem volt frizsider, jégszekrénnel oldottuk meg. Ez egy fából készült alkotmány volt, amelyben volt egy betétrész horganylemezből. Annak egyik részébe kellett a jeget berakni, a másik részbe került az élelmiszer. A jeget naponta kellett cserélni, amit házhoz hozott a „jeges”.

Látható, hogy televízió, hűtőszekrény, központi fűtés, számítógép és okostelefon nélkül is lehetett élni. Nagyon jól!

Judik Zoltán: Egy rendhagyó ballagás története

Most, hogy koromnál fogva a „koronavírus” házi karanténra ítelt, és hallván a híreket, miszerint ebben az évben a vírus miatt az iskolai ballagások is elmaradnak, egy régi, 1951-ben megtörtént igaz esemény emlékei éledtek fel bennem.

1941-től 2002-ig a XI. kerület lakója voltam, és 1951-ben a Budai Ciszterci Szent Imre (később József Attila) Gimnáziumában érettségiztem.

Ezzel kapcsolatos a visszaemlékezésem...

Elérkezett – a nyolc éve várt – utolsó tanítási nap. Ekkor az egyik óra alatt bejött Lukács N. igazgatónk, aki egy kis kockacukor (széle-hossza egyforma) alakú emberke volt, és kifejtette, hogy **„Iskolánkban ez évtől kezdve szakítani kell a kóros, burzsoá-polgári csökevényekkel, a múltból visszamaradt káros szokásokkal. Ezért ne is készüljenek az Önök által nagyon várt ballagásra, sőt érettségi tablókép sem készülhet.”**

A körtér környékén sok, különböző kategóriájú oktatási intézmény működött. A szokás az volt, hogy az egyes végzős osztályok tablóképeit a Himfy utca sarkán lévő ház földszintjén ma is üzemelő cukrászda kirakatába tették ki az arra járó szülők, nagyszülők, rokonok, ismerősök érdeklődésének kielégítése céljából.

A hírt, érthető módon, nem fogadtuk nagy lelkesedéssel. Szerettük volna fiatalságunk jelentős szakaszát, az iskolánkban eltöltött nyolc év alatt kialakult osztályközösségben megélt emlékeinket megünnepegni, illetve az osztálytársak fotóit – tábló formájában – magunkkal vinni, mint életre szóló emléket, melyre bármikor jó szeretettel visszatekinteni.

Ezt azonban ez a szélsőbaloldali, internacionalista érzelmű párt-ember megghiúsította.

Néhány hét múlva kiderült, hogy ezen utasítása teljesen egyéni, rosszindulatú akciója volt csupán, mert a szomszédos iskolákban a ballagások és a tablókészítés is az évtizedek alatt kialakult és megszokott formában megtörténtek. Ezt bizonyította az is, hogy a cukrászda kirakatában egyre-másra tablók sokasága jelent meg, csak

Iskolánkban ez évtől kezdve
szakítani kell a kóros,
burzsoá-polgári csökevényekkel...

a miénk hiányzott! De ami megtörtént és elmúlt, azt már visszacsinálni nem lehetett. Dehogysisnem...

A sors másként intézkedett. Az idő rohant, teltek az évek, évtizedek, és valami egészen rendkívüli „kárpótlásban” lett részünk.

Az 1948-ban államosított ciszter gimnáziumunkat visszakapta a Ciszterci Rend, így gyermekeink, unokáink, most már dédunokáink is ott folytatták gimnáziumi tanulmányaikat, ahol én. Első, ebből kifolyólag legidősebb unokám, Edina, 2001-ben készült az érettségi vizsgáira és az azzal járó ünnepi eseményekre.

Ekkor merült fel bennünk egy érettségi osztálytalálkozóink kerekében – mert az érettségi időpontjában minden évben összejöttünk egy osztálytalálkozóra –, hogy 50 évvel ezelőtti betiltott és elmaradt ballagásunkat a jubileum ürügyén tartsuk meg.

Az osztálytársak közül Lápossy Tamás volt az, aki az osztály képviselőjeként igyekezett a felmerült problémákra megoldást találni. Felkereste az akkori igazgatót, Párdányi Miklóst, aki nagy örömmel és szerető megértéssel az ügyünk mellé állt. Megszervezte, hogy a 2001-ben érettségiző tanulók ballagásán a fiatalok után mi idősek is ott ballaghattunk – görnyedt háttal, ősz hajjal és könnyező szemekkel – szeretett iskolánk folyosóin, a tantermek között, majd az iskola udvarán rendezett ballagási ünnepélyen is részt vettünk.

Így történhetett meg, hogy Edina unokámmal együtt tudtam ballagni, ötven évvel a saját érettségi vizsgám után, 2001. május 11-én.

Az előzőekben leírtakat, megtörténteiket kevesen mondhatják el magukról. Nagyon szívbe markoló, megható esemény volt, és hálát adok a Mindenhatónak, hogy ezt a csodálatos élményt megélhettem.

Tóth László: Késői napló (részletek)

**Gyuri bácsi, Bartók Béla út 27. szám alatti
általános iskola, 1953-1960 között**

Iskolába menet a Gárdonyi-szobornál gyülekeztünk. Gyuri bácsi, a pedellus nyeles táblájával (mely szerintünk természetesen palacsintasütő volt) leállította a forgalmat, és szépen átkísért bennünket

a másik oldalra. Otthoni intelmek egyike: „Aztán a Gyuri bácsinál menjél át az úttesten!”

Igen. Csíky utcán fel, Bartók Bélán tovább, majd a szobornál együtt a csoport. Amikor már nagyobbaknak képzeltük magunkat, csak nem fogadtunk szót: helyette átlósan a Csíky sarkától a Mészölyig mentünk át. (Mostanság ebben a forgalomban igazi nagy bravúr lenne, ha ezt valaki ép bőrrel meg is úszná.)

De visszatérve Gyuri bácsira. Ő töltötte fel az osztályban a tintatartókat, téli időszakban a nagy, hengeres kályhákba ő öntötte be kívülről a szénét. Leszemetelt, söpört, mindenek volt. Az a fajta ember, akinek a hiánya azonnal feltűnt.

Jeges, 1957-től

Láttam még a jegest, amikor befordult a lovas kocsijával a Kruspér utcába. Ez állandó állomása volt. Mint a vonatnak. Szinte óramű pontossággal érkezett meg, minden szombat reggel. Hatalmas „Jeges, itt a jeges!” kurjantással adta hírül, hogy megjött. Akkori internet. Ez megnyugtatta a rá várakozókat; lehet venni húst (persze ahhoz először sorba kellett állni), nem lesz gond néhány napig. Az artikuláció is különleges volt. Minthogy a rikkancsokat is hanglejtésük tette egyénivé, a jegesek is egy külön hangkasztot alkottak.

Mikor az ember odaállt, hogy egy forintért vegyen két darabot: csákányával kiporciózta, ismerősként üdvözölve a méltóságos, nagyságos asszonyokat és az urakat. Megadta a módját.

És láttam még a ló vontatta postakocsikat. Nagy fadoboz szépen zöldre festve, tetején hely a törékenyebb holmiknak, a bakon ült a postás, kezében ostor; aztán gyipaci!

Ősszel a nagyapáméktól kaptunk almát, szőlőt fonott kosárban. A kocsi megállt a ház előtt, kipakolt, felhozta az emeletre, és már lehetett is enni a hazait. Persze előtte betekerte a féket, hogy el ne bandukoljon a lovacska.

A környékemről, '50-es évek vége, hatvanas évek első fele

A századforduló és az első világháború között alakult ki az én vidékem. Az egyetem, a rakpart, a Budafoki út, Bartók Béla út környéke, a Gellért-hegy.

Erősen vallásos vidék.

Emlékszem azokra az emberekre, akik kopott, fényes, háborút átvészelt ruhájukban mentek a Szent Imre-kápolnába. Ezeknek az embereknek általában az árnyékos oldal jutott, de nem látszott rajtuk elégedetlenség. Eljött a vasárnap: elő a kefét, és a tizenéves öltöny megújult. Kart karba fonva elindult a család. Barátság, kalapemeléssel üdvözlés. És ez nem volt üres forma: megsüvegelték a kamaszkorból éppen kinőttet is.

Volt egy festékes kereskedés a Bartók Béla úton, aminek Izsák úr volt a vezetője. Tőle államosították el a boltot, de valakibe szorult egy kis józanság, otthagyták vezetőnek. A vasárnapi mise állandó résztvevőjeként a Szent Imre-kápolnában vastag imakönyvét szorongatta, és hangosan és nagyon hamisan énekelt. Teljes tisztelettel bántak vele is: „Adjon Isten, Izsák úr!”

A kápolnában hosszú ideig ministránskodtam a barátaimmal. Tudtuk, aki odajár, az rendes ember. Persze később kiderült, hogy ez nem ilyen egyszerű, de akkor ez egy tájékozási pontot jelentett, és így egyszerűbb is volt talán. Mint egy titkos dacszövetség. Börtönviselt papok miséztek. (Az is igaz, hogy kevesen úszhatták meg a dutyit, és ha volt ilyen, eleve gyanúba került.)

A kápolnában láttam többször Papp Lacit is. Az ajtó mellett rögtön balra egy kis sarokrészen húzódott meg. És bizony száz forintot tett a perselybe akkor, amikor a húszas is nagy pénz volt!

Galambos atyát még a Sziklakápolnából ismertem. Pálos rendbéli volt. Legnagyobb megdöbbenésemre egyszer felajánlotta az orosz tankönyv magyar átírását és fordítását. Meggyőződésem, hogy jobban tudott oroszul, mint az iskolai tanárnőm. Hol és miért tanult meg éppen oroszul? Vagy oroszul is?

Gellért-hegy (1959)

• Fortepan/Handa család

Sziklakápolna, 1958-1971.

A Gellért-hegy mindig beleszólt az ifjúkorunkba.

Éppen kitaposott utak, domboldalok, bedőlt kerítések, szétbombázott, kirabolt villák, mind lehetőség a felfedezésre. Csatangoltunk napestig, fociztunk, sziklákra másztunk. Szóval, bejártuk a környéket. Nem volt számunkra ismeretlen ösvény.

A déli oldalon – szinte középkori érdekességként – az elhagyott Sziklakápolna. Keleti oldalán kőpárkány, a sarokban kandeláber. Mi csak úgy emlegettük: a Ficak. Kellemes találkahely a kedves-sel, a barátokkal, apró szerelmekre, világmegváltó beszélgetésekre, tiszta gondolatokra, tiszta ideákra.

A párkányon üldögélve beláttuk egész Pestet, a hidakat, az egyetemet. A kitárult horizont képzeletindító volt, repítette a lelkünket.

Emlékszem egy misére, amikor sokan már nem fértek be a kápolnába, és a tömeg a templom előtt imádkozott, énekelt.

A Szent Imre Kollégium kertje, 1960-1963

A téli délutánok jutottak eszembe. Nem sokban különbözött egyik nap a másiktól. Hazarohantam az iskolából, levágtam a táskámat, és már futottam is a (Szent Imre) kollégium kertjébe szánkózni. Pontosabban: először a trafikba venni öt darab Rhodope cigit, és csak utána a kertbe. Ez az épület a háború előtt is kollégium volt, szép nagy kertje elnyújtózott a Mányoki útig. Akkorra már egy kissé elvadult, beerdősödött, bebokrosodott, jó szánkópályák alakultak ki, és a bokrok között dohányozhattunk. Nyugodtan kibeszélhettük a tanárokat, köpködhettünk, és csúnyákat is mondhattunk. Senki nem koppintott a fejünkre.

Legtöbbünk faszánkóval száguldozott (némelyiken még a háború is meglátszott), a menőbbek csőszánkóval robogtak. Jóval gyorsabban mentek, de a kanyarban hamarabb megtalálták a fákat is. Egyik osztálytársam ott törte el mindkét karját. Szépen be volt gipszelve, mindenki sajnálta, mi meg irigyeltük, nem kellett leckét írnia, a dolgozatokból kimaradt, szóval „arany” élete volt. Ahogy mi akkor gondoltuk.

Most sétálok a Mányokin, jobb cigit szívok, mint akkor, lenézek a kerítésen keresztül az egykori téli-grundra, és egy kicsit fáj

**A kitárult horizont
képzeletindító volt,
repítette a lelkünket.**

a szívem. Senkit nem látok bent, el van zárva a külvilágtól. Gyerekhang-hiányom van. Kietlennek találom, pedig szép a kert. Csak nem látom, kinek.

Nádasi Katalin: Az én '56-om – Gyerekszível

Tizedik évemben jártam, amikor váratlanul furcsa jelenségek sokasága vette kezdetét. Szüleim, akik addig minden nap hajnalban elmentek dolgozni, szokatlan módon mindketten otthon maradtak, az iskolában szénzünetet hirdettek, pedig a tél igazán hideg része még el sem érkezett.

Budapest XI. kerületében, a Zsombolyai utcában egy háromemeletes ház második emeletén laktunk. Mi, gyerekek, örültünk a váratlan iskolai szünetnek, még annak árán is, hogy a felnőttek napokig nem engedtek ki bennünket a házból. Izgalmas volt, hogy míg anyáink otthon süttöttek-főztek, a férfiak naponta többször is elmentek otthonról néha egyedül, néha kis csapatokban. S amikor pár óra múlva hazatértek, heves gesztikulálás közepette, de suttogva meséltek egymásnak, mit láttak útjaik során. Én csak ezeknek a napoknak a feszült, de bizakodó és várakozással teli légkörét éreztem.

Folyamatosan történtek a hétköznapijainkban teljesen szokatlan, örömteli események. Csodának tűnt például, amikor néhány nap múlva az asszonyok lelkesen futottak ki a ház elé, mert megállt ott egy teherautó, és mosolygós parasztemberek igazi, kemencében sült kenyeret osztottak róla. Felejthetetlenek maradtak számomra az arc kifejezések: jóakarát és őszinte együttérzés az adományozóknak, hála és megbecsülés az elfogadóknak! A gyereklelek ebből csak az összetartást, összetartozást érezte boldogan.

Hasonlóképpen csak ámultunk, amikor elkezdtek külföldről segélycsomagok érkezni, melyekben celofánba csomagolt nagy – félkilós, kilós – sajtok voltak. Azt a vékony papírfélét, ha elkezd-tük rágcálni, rágógumivá alakult a szájunkban: ez volt a legelső „rágós” élmény az életünkben! De kaptunk babkávét és olyan pom-pás, színes papíros csokoládét is, amelyet addig még nem láttunk, s

a legtöbb gyerek azonnal gyűjteni kezdte egy ismeretlen világnak ezeket a csilivili üzeneteit!

Nem tudatosult bennem, hány napon át tartott ez az áldott, meglepetésekkel teli időszak, de emlékszem, hogy ugyanígy teherautóról osztottak zsírt, szalonnát, kolbászt, almát, sőt azt a csodát is, amit addig csak karácsonykor a Jézuska hozott: narancsot. Néha, ha mi is ott sündörögtünk az ajándékot hozó teherautó körül, egyenesen a kezünkbe kaptunk egy-egy almát. Nekünk, gyerekeknek, mindezek a világ boldogító változását ígérték, pláne, hogy iskolába sem kellett menni.

A Bocskai útra merőleges utcában, kb. 1 km távolságra a Budaörsi úttól, háttal a Sas-hegynak volt a lakásunk. Az örömteli napoknak az a hajnal vetett véget, amelyen ijesztő, mély dübörgésre, a házfalak rengésére, majd sziszegő-sivító hangokkal kísért nagy csattanásokra ébredtem. Még sötét volt odakint, második emeleti lakásunkból a szemközti házak ablakaira láttunk, melyeken rémületesen tükröződtek a Budaörsi út felől érkező ágyúlövések kísérteties, vörös és sárga torkolattüzei! A dübörgésbe mintha az egész ház beleremegett volna. Nekem, a békében született gyerekeknek úgy tűnt, ez csak valami természeti csapás, földrengés vagy világvége lehet! A rettenet olyan erős volt, hogy hiába nyugtatgattak szüleim, a félelemtől kirázott a hideg. Édesapám befűtötte a cserépkályhát, anyukám rám adta az irhabundáját, de a pokoli fázást nem lehetett megállítani. Nem emlékszem magyarázó szavakra, csak arra, hogy szüleim oldott, bizakodó várakozása ettől a naptól komorságba fordult.

Mivel a házunknak nem volt légópincéje, a házmesterék és két másik család jóindulatának köszönhetően az ő földszinti lakásaik szolgáltak menedékkül a többi lakónak. Ott szorongtunk, érezhetően a felnőttek is rémületben. Néhány óra telhetett csak el, és keskeny kis utcánkban az eleséget osztó, barátságos teherautók helyét tankok foglalták el lánctalpaik vérfagyasztó csörtetésével. Éppen a házunk előtt megállva kezdtek körbe forogva lőni. Lövedékeik könnyedén áttörték a földszinti üzlethelyiség-lakások falait, s fölöttünk – földön kuporgók feje fölött – elsüvítvé csapódtak a szemközti falba. Nem tudom, meddig tartott – nekem örökkévalóság volt, de hála Istennek túléltek mindannyian.

A többiről alig tudok valamit, mert a gyerekeket igyekeztek kímélni a szülők. Csak arra emlékszem, hogy a mindenki szeret

Szent Imre-szoborcsoport (1956)

• EHG/Nádasi Katalin

mindenkit, és a mindenki segít mindenkinek könnyűsége, a mindenhonnan érkező együttérzés és jóakarát helyét szomorúság, rémület és reménytelenség vette át. Nem értettem akkor, hogy miért. Éppen csak éreztem – minden porcikámban.

Amikor szüleim legközelebb magukkal vittek a Móricz Zsigmond körtérre, megrázó látvány fogadott: a Bartók Béla út fölszedett kockaköveiből készült barikádokat, szétlőtt házakat, betört kirakatokat, kiégett tankokat és teherautókat láttunk. Akkor még nem tudtam, hogy a járdákon és utakon sokfelé száradó vöröses-fekete foltok emberek vére. Ma már csak gyanítom, hogy november első felében járhattunk

akkor, mert a Szent Imre herceg szobra körül méteres magasságokba tornyozott hervadó virágözönt láttunk, melynek bánatillatú szépsége és a tér állapotának sokkoló látványa sírásra késztetett.

Amikor újra iskolába mehettünk, a gyerekszív számára érthetetlen és elfogadhatatlan szomorúsággal tapasztaltam, hogy legkedvesebb barátnőm „eltűnt”, és még két kislány az osztályunkból. Következő év karácsonyáig éltem e sejtelmes, nem evilági eltűnés félelmet keltő tudatában. Akkor kaptunk egy szép, díszes lapra írt karácsonyi üdvözlést és egy levelet Ausztráliából az elveszett barátnőmtől és családjától, amely talán hozott némi megkönnyebbülést, hogy baj nem érte őket, de vigasztalást nem.

Még vagy két évtizedbe telt, mire világossá vált előttem, hogy gyerekkorom e két végletes élményének: a bizalommal telt, eufórikus öröme és a döbbenetes pusztulás megtapasztalásának előidézője a magyarság szabadságvágyának talán legmegrendítőbb újkori, heroikus küzdelme, a tragikus végű 1956-os forradalom volt.

Károlyi István: Fegyverek a padló alatt

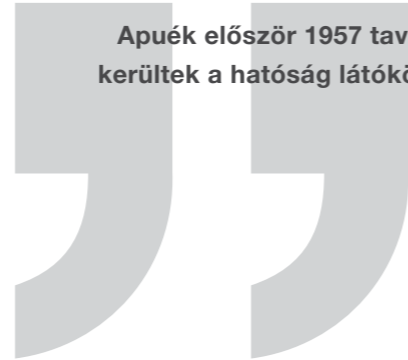
1957, nyár, a szabadság enyhén beteg, de legalább vakáció van. Néhány kelenföldi srác számára az utolsó. Nekik sajnos nemsokára nagyon keserű lesz a világ. Egy nap három bőrkabátos nyomozó csöngetett Bogyó utcai lakásunk ajtaján. Az ekkor tizennégy éves édesapámat keresték, no meg a fegyvereket. Tagadni felesleges! Tudnak már mindent. A puskák az előszoba padlója alá vannak elrejtve.

Dédmamám gyakran emlegette a történetet, de utólag sem fért a fejébe, hogy ez a gyerek mikor és hogyan tudta ilyen észrevétlenül felbontani a parkettát. Igaz, egyszer gyanús volt a lakásban terjengő petróleum (fegyverolaj) szaga, de hát a Bandi azt mondta, csak a biciklijét tisztította. Hát, furcsa hely a mi előszobánk! A házban lakó Ilka nénit 1945-ben itt erőszakolták meg az oroszok. A lovaikat pedig a nappalinkban tartották. A rémült állatok tégláig lerugdosták a vakolatot a szoba faláról...

Apuék először 1957 tavaszán kerültek a hatóság látókörébe. Ekkor egy gyutacsot robbantottak fel a Bartók Béla úti tejgyár hátsó iparvágánya közelében. Mivel személyi sérülés, illetve anyagi kár nem keletkezett, ezt az ügyet még meg lehetett úszni egy vaskos írásbeli figyelmeztetéssel. A fegyverrejtegetés azonban már komoly dolog, annak bizony politikai színezete is van. Nem írom le, apuék min mentek keresztül a kihallgatások során. Civilizált emberi ésszel amúgy is felfoghatatlan a gyermekekkel szemben alkalmazott alantas és kegyetlen brutalitás. A szervezkedés egyébként javarészt a Budaörsi út, Hamzsabégi út, Bogyó utca környéki fiúkat érintette. A csapat vezetői pedig: B. Ferenc 19 éves elsőrendű, K. István 18 éves másodrendű és S. György 17 éves harmadrendű vádlottak voltak. Az ő további sorsukról sajnos nincsenek információim, de tartok tőle, hogy súlyos ítéletet szabtak ki rájuk. Apuék, a kicsik, keserves évekre az Aszódi Javítóintézetbe kerültek.

Egyszer elvetődtem arra, és megnéztem a komor falakat. A levegőben szinte tapintható a penészesen málló vakolat mögé zárt félelem és magány. Szegény kelenföldi srácok! Szabadságharcosnak

Apuék először 1957 tavaszán kerültek a hatóság látókörébe.

álmodták magukat, és mindent, de mindent elveszítettek. Édesapám állandóan tárcájában hordta egyik pajtása fényképét. A megkopott fotó hátoldalán csak egy szó állt, melynek igazi mélységeit csupán ők ismerhetik: Sorstársamnak...

Pálfay Erzsébet: Az én kis falum!

Felnőttkoromban sokat elmélkedtem arról, milyen kár, hogy az én gyerekkoromból kimaradt a falu élménye. Nagymamáim – a nagypapák korábban meghaltak – mindketten budapestiek voltak, így sajnos nem volt olyan közeli rokonunk, akihez nyaranta lejárhatunk volna. Ám egyszer csak megvilágosodtam, és ráébredtem, hogy ahol mi felnőttünk hárman a testvéreimmel, az akkoriban igenis egy igazi falu képét mutatta. Időben a hatvanas-hetvenes években járunk, a hely a Halmi utca – Fejér Lipót köz (akkor még Török Ignácnak hívták) – Sárbogárdi út háromszöge.

Szüleimre, nagyszüleimre a mai napig büszkén tekintünk. Egyik nagypapám – Dr. Vaskuti Sándor – Budapest magyar királyi vezető állatorvosa volt, másik nagypapám – Pálfay Ferenc – a Magyar Honvédség alezredese volt. Édesanyám Vaskuti Erzsébet zongoraművész, karnagy, Kodály Zoltán egyik legtehetségesebb tanítványa volt. Ezt a tanár úr maga mondta egy látogatása alkalmával. Hármunk megszületése után a tanítás mellett döntött, így a XII. kerületben Kodály egy zeneiskolát alapított, melynek irányítását rábízta. Ma a róla elnevezett tanterem őrzi az emlékét. Édesapám a II. világháborúban fiatal tisztként már embereket irányított, majd két év szovjet hadifogság után jött vissza. Első gyerekként, én már éltem, amikor esti egyetemre, másodképzésre járt a BME gépészmérnöki karára. Mesélte, hogy fültanúja volt, amikor '56-ban a műszaki egyetemisták gyűléseztek nagy hangzavarral a folyosón. Másnap megtudta, mi volt ez! Élete végéig a magyar felvonóipar elismert fejlesztője volt, főkonstruktőr. Az ő nevéhez fűződnek a '70-es években a nyugati licencvásárlások. Vele tárgyaltak nyugaton – mert nyelvet beszélt – az OTIS és Schindler nagy felvonómárkák vezetői. Emellett szakképzésben vizsgáztatott, és sok szakirodalom is őrzi a nevét.

Ezen a környéken akkoriban még inkább kis házak voltak, meg üres telkek, volt, ahol méhészkedtek is. Beton, aszfalt sehol, mindenfelé földút. A ház, ami megözvegyült nagymamámmal 1959-ben várt minket, szitává lőtt vakolatával őrizte a II. világháború nyomait, és különösen jó érzéssel emlékszem a faléces kerítésre, a kis nyikorgó kapuval. Hátról a kertben, mely akkor óriási rengetegnek tűnt, sok gyümölcsfa és bokor volt szőlővel és veteményeskerttel. Így a mai napig ismerem és szeretem a növényeket, a kertészkedést. Ha nem volt iskola, egész nap a kertben éltünk, nagyon sokat játszottunk, és vehemens fogócskázással, bújócskázással, fára mászással múltattuk az időt, mely mindig gyorsabban szállt, mint szeretnénk volna. Emlékszem, szegény nagymamám mennyit könyörgött, hogy jöjjünk be ebédelni, uzsonnázni. Nagy köszönettel tartozunk neki utólag is, hisz minden nap finom többfogásos főtt ételt készített az egész családnak – hozzáteszem, csak hidegvizes falikút volt a fűtetlen köves konyhában. Minden alapanyagot a piacról, őstermelőtől szereztünk be, a húst, zsírszalonnát, friss tojást, zöldségeket; a tyúkot és halat pedig élve. Sokszor kísértük el, vittük a vesszőkosarát, és amit nagyon nem szeretnénk, az a sorban állás volt. A jó „beszerzésekhez” ez hozzátartozott, emlékszem gyakran óras sorok kígyóztak a Ballagi Mór utcai pékség előtt, még télidőben is. Kiseb munkákra is befogtak minket: hagymadugványozás, gazolás, zöldségpucolás, söprögetés, cipőpucolás, de a legutálatosabb a nyári szünetben a ribizlibokrok szüretelése volt. Aztán csak kibírtuk mindig!

Az egész környezet hangulatában igazán falusias volt. Házhöz jöttek az arra a korra jellemző „szolgáltatók”. Verklis kintornások szolgáltatták a zenét, némi kis borraalót elfogadva érte. Bádogos, ószeres, jeges, ló vontatta szódáskocsis, ősszel pedig a hecsedlilekvár alapanyagát áruló asszonyok kínálták portékájukat a hátukon hozott puttonyból. A ház előtt akkortájt virágos rét volt, eleinte még tehének is legeltek rajta. Később nekünk egy vadregényes világot jelentett. Hihetetlen jó volt ott „bandázni” a környezet gyerekeivel. Gyakori volt a nagycsalád, így minden gyerek könnyen talált korban, nemben magához illő barátot. Akkor még gőzmozdony járt fenn a töltésen, de senkit nem zavart, megtanultunk ezzel együtt élni. Talán még

Kelenföldi lakótelep építése (1971)

• Fortepan/Bojár Sándor

tovább fokozta a falusias hangulatot, amikor füttyülve megérkezett egy gőzös. Emlékszem, volt, hogy a vendég gyerekek irigykedtek, hogy de jó nekünk, ilyen közelről látjuk a vonatokat!

Aztán elkezdődött a kelenföldi lakótelep építése, és a mi kis rétünk le lett kerítve, és felvonulási terület lett belőle, portaszolgálattal, láncra vert mérges kutyával. Hozták a kavicsot, homokot, cementet nagy ZIL teherautókkal porolva, és éjjel-nappal dolgoztak a betonkeverő gépek teljes kivilágításban. És ez így ment évekig.

Szerencsére az idill vége nagyjából egybeesett a gimnáziumi éveinkkel, így már több elfoglaltságunk mellett kevésbé tudtunk hódolni korábbi játékainknak.

Ma ezen a helyen van a Zakatoló játszótér, amit így jellemeznék kerületünk honlapján: „Csen-

des játszótér nagy területen, hintákkal, libikókákkal, homokozóval, csúszdával.”

Miközben most visszaemlékezem, nosztalgiázom egy szeptemberi szombat délután – készülve a már nem élő édesapánk 100. születésnapjára, együtt emlékezni családi körben –, a lelkemben derű és elégedettség van. Eszembe jut Hérakleitosz bölcs mondása: „Az egyetlen állandó a változás maga!” Minden rendben van! Nekem akkor ez jutott, és nagyon sokat adott. Aki most kisgyerek, annak majd biztosan ötven év múlva másfajta emlékei lesznek ugyanerről a helyről, és ami most jelen, akkor az lesz a múlt.

Radnai György: Történet a József Attila Gimnáziumból, a '60-as évekből...

Nem szerettem a magyarórákat.

Mindig izgó-mozgó gyerek voltam, imádtam sportolni, főleg a labdajátékokat kedveltem. Meg aztán – vigyázz, ez itt most a nagy-képűség helye – okos gyereknek számítottam, imádtam a számtant, később a matematikát, fizikát, mindent hamarabb megértettem, ezért cefetül rossz is voltam. A történelmet is szerettem: izgalmas volt.

De a magyart nem.

Mert ott éppen ellenkezőleg: ülni kellett, elmélyedni az olvasottakban, értelmezni, meg kívülről megtanulni, bemagolni a verseket. A sok kötelező olvasmányt elolvasni (miközben kinn sütött a nap, meg hívtak a csajok is). A helyesírásról nem is beszélve. Meg félttem is a Vera nénitől, ami persze összefüggött a magyarórától való ódzkodással. Az utolsó padban ültem, mellettem Fehér Gabi ült, aki pont az ellentétem: mindig mindent elolvasott, értett, mindig készült és persze tudott is. Nem volt sikerélményem.

Aztán hirtelen minden megváltozott: talán a szerelem, talán mégis elkezdtem felnőni, rácsodálkozni a világra, hogy az nem is olyan egyszínű, nem is olyan egyszerű, a kutya tudja már. Éppen akkor a **Beszél a fákkal a bús őszi szél** című Petőfi verset vettük, pontosabban ott tartottunk, de csöngettek, és vége lett az órának.

– Mindenki elemezze otthon, legközelebb megbeszéljük! – mondta Vera néni, és mert abban a félévben még nem „szerepeltem”, éreztem, most én jövök.

Minden délután Marival, első szerelmemmel, a Feneketlen-tó partján üldögéltünk a padunkon; ott és akkor megszűnt

**József Attila Gimnázium
és Szent Imre-templom (1969)**
• Fortepan/Erdei Katalin

Köszönöm, Vera néni!

a világ számunkra: se Vietnám, se kosárlabda, se szocializmus, csak a fák beszélgettek a bús őszi szélben velünk. Elővettem a táskámból a Petőfi-kötetet és a mindig magamnál hordott noteszemet (nem az irodalomfüzetemet), majd elkezdtem olvasni a verset, és az lecsapott rám. Elkezdtem írni. Mari csak ült mellettem, nem szólt semmit, csak a fák rázták merengve fejüket. És elkezdtem elemezni, ami nem is elemzés volt, inkább a vers és a pillanat ihlette reakció, egy irracionálisan szerencsés találkozás. Elkészültem, de sok minden bennem maradt. Még aznap éjjel is cikáztak bennem a gondolatok, a vers nem hagyott aludni. Másnap persze engem szólított föl Vera néni.

– Olvasd föl!

– Nem lehetne inkább, hogy szabadon beszéljek? – kérdeztem krájkogva, de ő szokott határozottsággal és szigorral mondta:

– Olvasd!

És én dadogva, akadozva – mert a jegyzeteim csak macskakaparássok voltak, alig olvashatóak – fölolvastam az elemzésemet. Az osztályban csodálkozóan beszédes csönd lett. Óvatosan fölnéztem Vera nénire, akinek az arcáról hirtelen eltűnt a szigor, az újbóli kudarcomtól való félelme (mert valójában szeretett engem is, ahogy minden tanítványát), egy pici csillag jelent meg a szemében, mosolygóssá vált az arca.

– Kinek mi a véleménye az írásról?

Azóta le nem rakom a könyveket, már alig tudom elrakni az olvasnivalókat, ha utazni megyek, a batyumban nehezebb a könyv, mint más...

Köszönöm, Vera néni!

Néhány hónappal ezelőtt volt egy kis időm, végigsétáltam ugyanazt az utat, amit ötvenhárom évvel ezelőtt, és persze arra kanyarodtam, oda a padhoz. Ott állt a többi között ugyanúgy, most éppen barnán, szürke fémlábakon, töredezett betonlapokon. A fák most is merengve rázták a „fejüket”, enyhe szellő fújdogált, talán „...kis mennydörgés szívem dobogása”, talán egy villám is átfutott a fejemben, hát közelebb léptem: „MIGRÁNS MOHAMED ETNIKAI HULLADÉK – KIIRTANDÓ” – olvastam a pad támláján.

Annyi minden összetört, annyi minden elveszett az elmúlt években, a letűnt ötven évben, de a padot, az emlékeket, a bús őszi széllel beszélgető fákat nem engedem...

Jenei Ilona: Egy darabot a szívemből...

Szombat volt és az utolsó óránk a gimiben – az ifjabbak kedvéért, 1971-ben járunk –, ének. Halk zsongás, a fiúk szokás szerint röhögtek, mi lányok pedig sugdolózza terveztük az esti programot. Drága jó Abszinger tanár úr hosszas tirádát intézett felénk a Haydn-kórus jelentőségéről, arról, hogy vajon ki és miért mulasztotta el a pénteki próbán való részvételt. Hosszasan ecsetelte, hogy melyik szólam nem szól elég szépen, kinek mit kell gyakorolnia, és egyébként is, milyen nagy megtiszteltetés, hogy a Zeneakadémián adhatunk elő, éppen ezért jól tartsuk észben, hogy jelenleg a kórusmű pontos ismerete mindnyájunk legfontosabb feladata. (**Tavaszkórus az Évszakok** című oratóriumból.)

Abban mindnyájan egyetértettünk, hogy a tavasz gyönyörű és énekelni jó, de hát pont a hatodik órában?

Amikor a tanár úr az elragadótságtól már szó szerint a felegekben járt, halkán kopogtak. Kíváncsian vártuk, vajon ki lesz a megmentőnk, akivel tanár úr reményeink szerint helyettünk folytathatja magasröptű diskurzusát, amikor nem más lépett be az ajtón, mint maga Máté Péter. Kedvesen köszönt nekünk: „Sziasztok!” mondta nemes egyszerűséggel, mi pedig áhítattal csüngtünk minden szaván, hinni sem akartunk a szemünknek, hogy tényleg ő áll ott előttünk teljes valójában. Persze a mutogatás és a sugdolás azonnal új erőre kapott, amint

Máté Péter (1970)

• Fortepan/UVATERV

Péter a tanár úrral kezdett beszélgetni. Hirtelen a nevemet hallottam: „Jenei, Miski, Fodor, hozzám!” Nem nagyon értettük, hogy mi történik, gyorsan átfutott az agyamon a próba, de hát én ott voltam, ezért nem szidhattak meg! Ehelyett a tanár úr kedvesen bemutatott minket Péternek, aki elmondta, hogy egy esetleges londoni lemezfelvétel kapcsán keresne háttérénekeseket, azaz vokalista lányokat. Természetesen mindez nagyon sürgős lenne, a stúdiófelvétel során bizonyos szólamokat kell majd aláénekelnünk.

A megtiszteltetéstől szóhoz sem jutottunk. Még hogy mi? És mégis milyen szólamokat? És egyáltalán mikor?

Délután három órára beszélünk meg találkozót a Móriczra. Ott-hon is szinte repkedtem a boldogságtól. Szüleim már kevésbé tündek lelkesnek, de azért látszott rajtuk, hogy büszkék rám: „Milyen jó, hogy zenét tanulsz, hogy kórusba jársz!” ismételték az ilyenkor szokásos szólamokat.

Péter is, mi is pontosak voltunk. Együtt sétáltunk el a Műszaki Egyetem E épületébe, ahol a legnagyobb meglepetésünkre egy jól felszerelt stúdióban már vártak ránk a technikusok. No meg egy felettébb csinos hölgy, Edit, akit Péter menyasszonyaként mutatnak be nekünk. Gyorsan rájöttünk, hogy ismerjük egymást, hiszen a szomszéd házban lakott, így kiskorunkban sokat játszottunk együtt a kertben. Edité volt a környék legszebb szalvétagyűjteménye. (Bizony, akkoriban még ilyesmiket gyűjtöttünk, cserélgettünk!)

Szóval, a kölcsönös ismerkedés után elkezdődött a felvétel. Arra sajnos már nem emlékszem, hogy pontosan melyik dal alá vokáloztunk, de feledhetetlen délután volt, az egyszer biztos.

Itt akár véget is érhetne ez a szép gyermekkori emlék, ám évekkel később, felnőtt fejjel, amikor már én magam is tanár voltam, merő véletlenségből újra összetalálkoztunk. Éppen az évnyitó kellős közepén jártunk, amikor a sorok között megpillantottam egy szép családot. Péter és Edit büszke szülőkként kísérték el az ünnepségre első kislányukat, Micit. Örömmel üdvözlöttük egymást annyi év után, és ezután rendszeresen összejártunk.

Azóta is nagy rajongója vagyok Péter dalainak, sosem indulnék útra egy-két CD-je nélkül, és be kell vallanom, ha egymagam autózom, vele együtt énekelem az **Egy darabot a szívemből** című dalt.

Tragikusan korai halála engem is épp úgy elszomorított, mint az egész országot, de a dalai ma is velünk élnek. És hogy ez mennyire igaz, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy hosszú évekkel később, amikor a XI. kerületben dolgoztam, és még volt Danubius Rádió, vezetés közben hirtelen a saját nevemet hallottam meg: „És most szóljon Máté Péter gyönyörű dala, az **Azért vannak a jó barátok!**” A helyi nyugdíjas klub tagjai küldték nekem ezt a gyönyörű számot, megbecsülésük jeléül – de persze ez már egy másik történet felvezetője lehetne!

Fejes Imre: Az albertfalvi mozi – A Szigethy Filmszínház

A háború előtt „ALBERT” mozi volt a neve.

Albertfalván, mint mindenhol a világon, volt egy mindenki által szeretett kis mozi, amire mindenki szívesen emlékszik. Talán azért, mert mindenben egy korszak lenyomatát hordozta. Milyen filmek mentek akkor? Milyenek voltak a „beszólások”, bekiabálások vetítés közben? Milyen ruhákat viseltek az emberek? Milyen volt a hangulat, akár film közben is! És mi legtöbben, akik odajártunk, fiatalok voltunk!

A mi kis mozinkról szeretnék megemlékezni, a Szigethyről. Az igazsághoz tartozik, hogy egymás közt hívták úgy is az emberek, hogy „a kis piszkos”, vagy „a bolhás”.

Hát nem volt egy csilivili palota. Egyszerű, de mégis nagyon kedves mozink volt. Hosszúkás

Szigethy Filmszínház

• AHGY/Mika Edit

elrendezésű volt: 23 sor és 7 szék széles egy sor. A 7. szék a falnál volt, azt szerettük a legjobban. Az első három sor 2 forint, a negyediktől a huszadikig 4 forint, az utolsó három (a burzsuj) sor 6 forint volt. Fél 4-kor, háromnegyed 6-kor és este 8 órakor kezdődtek a vetítések. Kissé recsegték a lehajtható ülésű faszékek, ami hozzá tartozott, s a mozi hangulatához is. Kissé lejtett a padló lefelé, a vetítővászon irányába. Sokat jártunk oda gyerekkorunkban a barátokkal, osztálytársakkal. Mindig is egy jó találkozóhely volt. Egyfolytában volt egy pár ismerős, aki pont arra az előadásra jött, amire én is. Látni lehetett, hogy ki, kivel jött. Melyik lány melyik fiúval. Ez fontos volt! Aki volt szerelmes, az tudja, hogy ez milyen fontos információ!

Főleg ősztől tavaszig volt inkább telt ház, amikor már hűvösebb volt, és korán sötétedett. Az, hogy kétszer-háromszor is megnéztük ugyanazt a filmet, nem ártott meg senkinek. Főleg, ha valami jó amerikai, vagy francia kalandfilm ment, amit nem ritkán legalább egy hétre prolongáltak (meghosszabbították a vetítés idejét), mert akkora kasszasikere volt. Egy filmet ugyanis egy hétig, csütörtöktől-csütörtökig játszottak. Olcsó volt, és még nyáron is gyakran beugrottunk egy mozira. Volt úgy, hogy napközben a Kábel strandra, este meg a 8 órás filmre mentünk. A szülők is örültek, hiszen a közeli moziban volt a gyerek, és nem valami zavaros helyen csavargott. Ez ma is fontos lenne talán. Vagy tévedek?

Egy olyan dologról is szeretnék megemlékezni, ami nekünk gyerekeknek és kamaszoknak fontos volt, és elválaszthatatlan a mozizástól: a szotyoláról (pörkölt napraforgómag). Bár tilos volt szotyolát bevenni és főleg a filmnézés alatt szotyizni, de nélkül sokszor elképzelhetetlen volt a mozi.

A mozitól pár házzal arrébb lakott egy idős néni, a nevét nem tudtuk, de fantasztikusan jó pörkölt szotyit árult. Egész Albertfalva tudta, hogy ott lehet a legjobb szotyit kapni egész Budán. Máshol is lehetett a városban kapni, de ehhez képest azok gyenge eresztések voltak. Egy pohár 1 Ft volt. Idős és már nehezen mozgó néni volt. A megélhetéséhez tartozott ez a kis bevétel. A ház, ahol lakott, könnyen megtalálható volt, mert a kerítésénél állt a Kőkereszt. (Ez egy kb. 2 méter magas fogadalmi kereszt volt, pontosabban feszület, ami jelenleg a Szent Mihály római katolikus plébánia oldalában van

felállítva. Amikor bontották a házakat a hetvenes évek közepe táján, akkor a művezető üzent a plébánosnak, Ormay Gusztáv atyának, hogy vigyék el, mert ők rendes magyar emberek lévén nem akarják a fogadalmi keresztet lerombolni, összetörni.)

Tehát mozi előtt bementünk, nagyot köszöntünk, és sokszor csak a kabátzsebünkbe öntettük a még meleg szotyolát, amit a sparhelten egy lábasban pirított, és már mehettünk is a moziba. Mit mondjak? A takarító nénik mindig perlekedtek velünk, főleg a kifele menetnél, de azért tudtuk, hogy nagyon szeretnek minket!

Az iskolai kötelező filmnézések is itt bonyolították le.

A „SZIGETHY” most is fogalom Albertfalván, persze most már csak az idősebbek között.

1974-ben bontották le. Amikor arra mentünk, és döbbenve láttuk, hogy a helyén már csak egy nagy téglakupac található, mindnyájan fogtunk egy-egy téglát, és hazavittük emlékbe. Ez volt a legkevesebb, amivel tartoztunk neki!

HURON600: Arablánc

„Arabláncalábonnehéézvoooolt deszáttörtebüszkénanép” szállt a dal a Kisköre téren át ki tudja merre a Mezőkövesd úti általános iskola (ma Szent II. János Pál Pápa Iskolaközpont) földszinti ének kabinetjéből 1972 tavaszán. „Neeem arabláááánc, a rablánc” süvítette Éva néni agyoncigarettázott baritonja, miközben ujjnyi vastag nádpálcájával a tanári asztalt csapkodta. „Fejezd be” kiabálta, mármint a beszélgetést „mert a fejedem folytatom” tudniillik a nádpálcás püfölést, amit addig a szegény tanári asztal volt kénytelen elviselni. Képek a falon: Kodály, Bartók, LGT – az első magyar supergroup. Hosszú haj, farmer. Kinek milyen. Trapper, „bőrerős” magyar termék. Nekem Levi’s-em volt, anyámmal vettük nyolcszáz forintért az Ecserin: piros címkéset a háromezres tanári fizetéséből, amit ő is a Mezőkövesd úti iskolában keresett meg. Menő volt.

A Lenin dal zengett a torkokból, G. Éva néni boldogan, önkívületi állapotban vezényelt, „feláldozta hű életét” mármint Lenin.

Hosszú haj, farmer...
Nekem Levi’s-em volt,
anyámmal vettük nyolcszáz forintért
az Ecserin...

Brrrrrrrrrrrrrr – a halottat is felébresztő csengő hangja vetett véget a Lenin dalnak.

Gyorsan a padra véstem lakáskulccsal: P. Zs. szív, nyíl N. I. Aztán tíz perc szünet. Örjögés, foci. Mezőkövesd út 10. Szerettük. Kilián György Úttörőcsapat, világnézetem kohója. Kilián György kommunista forradalmár volt, az államrendőrség nyomozói elfogták, megkínozták, tejet öntöttek a tüdejére, meghalt. Ezt a folyosón lehetett olvasni a képe alatt. Rövid csekkolás a neten: Kilián György nem így halt meg, a tejes az egy másik kommunista volt a falon, de már nem emlékszem, hogy ki.

G. Bandi csapatvezető, párttitkár tanárom, később kollégám, bizonyos mértékig példaképem. Ja, igen, akkor én is kommunista vagyok. Igen az, sőt: liberálbolsevik, libernyák.

De vissza 1972-be. Suli után néha moiztunk. Egy mozi volt Albertfalván, a Szigethy. Azt beszéltek, régebben istálló volt, aztán lett mozivá alakítva. Utánjátszó mozi. Levegőtlen, kényelmetlen, de a mi mozink. Szotyí a zsebbe egy forintért, aztán Peter Sellers, Estély habfürdővel, nyerítve röhögés, szájtátott vágyakozás a „rothadó nyugat” életminősége után. Harminc évig vágytam egy olyan filmbéli medencés lakásra.

Amíg tartott a szotyí a zsebekben, addig nem lehetett a film szövegét érteni a napraforgó ropogástól. Az egész mozi szotyizott, a mozi mellett lakó néni árulta, meg tökmagot is, de azt két forintért. Illegálisan, de valahogy nem vitte el az ÁVH. Akkor már nem is volt. Csírázott a kapitalizmus. Ma a szotyizás állami szintre emelkedett. Népi hagyomány. Ha feliratos film volt, akkor nem volt zavaró a szotyí-háttérzaj, akkor „csak” olvasni kellett tudni. Ez sokaknak akkor is kihívást jelentett.

A Szigethy mozi a Szabadság (ma Fehérvári) út bal oldalán volt a körtér felé állva. A körtér régen ötször messzebb volt, mint manapság. (Szubjektív idealizmus.)

Az a sehová sem néző, katonán hatvanpluszos néni is a Szabadság úton lakott, de a jobb oldalon, egy földszintes házikóban. Minden nap ment valahová, mindig gyalog és mindig ugyanabban az időpontban. Néha láttam a villamosról: hol itt, hol ott a körtér felé vezető Fehérvári úton ment a városba.

A néni szikár, de erős asszony volt, izmos vádlija, határozott, tempós járása volt. Majdnem ősz, egyenes hosszú haja valamikor szőke lehetett. Délutánra jött meg útból mindig ugyanakkor. Minden nap. Hétvégén is.

Aztán Kaffkás lettem. Ez is a kerület még, de akkor meszi, másik városnak tűnt. Pedig csak tíz megálló a 47-essel, vagy a 43-assal. Vagy a 41-essel. Ez jó kis villamos volt, a hátsó kocsiján közepén volt az ajtó, nem záródott magától, így fel lehetett rá ugrani, meg persze le is menetközben.

Na, nézzük azt a tíz megállót, hátha nem is annyi, emlékszem-e még?

1. A Fegyvernek utcai a Vegyész utcai megállóban szállnak fel, ez az első megálló, a Cérnagyárnál van, a gyár ma is megvan.
2. Építész utcai megálló, Kispiac, Csercsics kocsmá, geológiai szakközpont, szolgáltató ház - egyik sincs már.
3. Kitérő. Itt a villamos átmegy az út másik szélére. Akkor nem közepén mentek a villamosok. Itt volt a női munkásszálló, ma Hotel Ventura.
4. Andor utca, nemtudommilyen presszó, füst, műmárvány kerekasztal, piros műbőr székek támla nélkül. Verekedés, sűrű rendőri intézkedés, itt volt a női szálló (szűzgarázs) lakóinak randi helye. Ma Homasita autósbolt.
5. Kimondhatatlan nevű udvar (Felten & Guillaume Udvar, ez egy régi bérház, valaha egy francia gyáros építtette dolgozói számára).
6. Szakasits Árpád út (ma Etele út), Fehérvári út kereszteződés. Harangláb. Ma Boldog Meszlényi Zoltán tér két szörnyű beton műtárggyal, ami nem műalkotást jelent, hanem két gigantikus szellőzőlyukat.

Beloianisz Híradástechnikai Gyár (1969)
• Fortepan/FŐFOTÓ

7. BHG, ma Telekom, TIBEK és AH.
8. FMH, Fővárosi Művelődési Ház. Kortörténeti emlék lehetne, de lebontották, pedig semmi baja nem volt.
9. Schönherz Zoltán (ma Október huszonharmadika) út, piac, BEAC foci-pályája, majd a helyén a Skála áruház. Azóta a piac téliesítve lett, a Skála helyét az Allee vette át.
10. Mórincz Zsigmond körtér, a Gomba megvan, műemlék lett, a rengeteg változás ellenére a tér karaktere megmaradt.

Fejből ment, elnézést kérek, ha valamire nem pontosan emlékszem. Lassan teltek az évek, nehéz volt nekem akkor, a szüleim válása megviselt, nem volt jó. Vártam, hogy felnőtt legyek, önálló. Végül az lettem. És szeretek élni. Hatvanhárom éve a kerületben. Újbudán.

A katonán (pszichésen beteg) néni a fiát várta a Nyugati pályaudvaron, ahová 1945 óta minden nap elgyalogolt és vissza. A fiú soha nem jött meg a háborúból, a néni is eltűnt a hetvenes évek valamelyikében. Szegény, ma azt mondanák: elmentek neki otthonról. Gyagyás. Pedig csak szeretett, és reménykedett. Én is.

Gárgyánné Dóczy Ágnes: Csak a hatvan évet kell...

Hatvannyolc éves vagyok, egész életemben a XI. kerületben éltem, öt helyszínen. Szeretek itt élni, bármilyen nehéz nap vagy utazás után hazavergődöm, felnézek a Szabadság-szoborra, és énekelek magamban a Presser számot: „Itthon vagyok végre, itthon nézek az égre...”

Egy negyvenkét éves szerelem történetét szeretném megosztani. Kislánykoromban a Garami Ernő téren laktam a mai Irinyi József utca helyén, ő pedig a Budafoki út 81-ben, ami Lágymányos első középülete volt. Gyermekkorunkat együtt töltöttük, együtt jártunk a Lágymányosi-tóhoz, a Gellért-hegyre, a Schmidt-kertbe, ami helyén ma az Államigazgatási Főiskola van.

Sok időt töltöttünk a Kopaszi-gáton barátainkkal, a zöld hévvel kiutaztunk a Mórincz Zsigmond körtérről Nagytéténybe. Egyek szerint a hév körforgalma miatt épült a körtér kör alakúra. Sokat jártunk kártyázni a Felten házba a Fehérvári út 133-ba, ami

az 1930-as években épült a Kondorosi Fonó dolgozói számára. 1962-ben már a Baranyai téren laktam, és mindketten a Baranyai téri általános iskolába jártunk. Először fiú és leányiskola volt, de mi már a koedukáltba jártunk, én az öt évvel idősebb bátyjával voltam egy korosztály. Együtt jártunk szánkózni a Baranyai utca végén egy romos kastélyba, ahol később a három szalagház épült.

Nagyon kedveltük egymást, ami lassan szerelemmé alakult. Ő tizenöt éves volt, én pedig csaknem húsz. Ez akkor komoly korkülönbségnek számított, ráadásul én már akkor menyasszony voltam.

1971-ben harmadmagammal megalakítottuk a Lágymányosi Ifjúsági Klubot a Körösy József utcában. Az ORI által szerződtetett együtteseket hívtunk meg, a Sztár és Gesarol együttest. Egy szép nyári szombat este egymásba botlottunk, elsodort minket a hangulat, és az első csók után rájöttünk, hogy szeretjük egymást, majd együtt töltöttük az egész éjszakát. Reggel aztán jött a rideg valóság, menekültem haza, mint Hamupipőke a cipőit elhagyván...

Ezt a titkot megőriztük negyvenkét évig. Férjhez mentem, ő meg nősült, és külföldön éltek. Sokáig nem hallottam róla, mindenki élte a saját életét. Azonban sokat gondoltam rá.

Szomorú változást hozott a 2006-os év: megdöbbenve hallottam, hogy hazaköltöztek felesége miatt, aki hosszú, küzdelmes betegsége után végül elhunyt, s a Szent Gellért urnatemetőben helyezték nyugalomra. A tragédiáról hallottam, de nem tudtam kapcsolatba lépni vele. Évekkel később egy közös barátunkat veszítettük el, és az ő temetésén találkoztunk csak újra harminc év után. Meglepődve tapasztaltuk, hogy a vonzalmunk nem múlt el. Elöntöttek minket az emlékek, újra fiatalok voltunk, és a probléma ugyanúgy fennállt, én nem voltam szabad! Erre majd csak 2012-ben került sor. Mindig csak ő

Mórícz Zsigmond körtér (1960)

• Fortepan/Fortepan

járt a fejemben, folyton rá gondoltam. Próbáltam megkeresni, telefonszáma nem élt már, elköltözött, és nem tudtam, hogy ő is keres engem. Csak engem keresett, sokat sétált a Bartók Béla úton, hátha összefutunk, mert a szüleim ott laktak. Már mindketten feladtuk a keresést, mikor is egy újabb szombaton, ahogy reggel jöttem haza a munkából, leszálltam a Gellért téren a villamosról, és megláttam őt: a 4-es metró építkezését nézte, mivel a szakmája miatt érdekelte. Úgy a nyakába ugrottam, és olyan hévvel öleleztünk, hogy mind a két fülemből kirepült az arany fülbevaló, de másnap megtaláltam a padnál. Ő volt az ajándék a hatvanadik születésnapomra!

Mai napig igazán boldogok vagyunk. Kamaraerdőbe járunk a Sport11-be, vagy a horgásztóhoz az unokával. Immáron állandó programunk szombatonként a Bikás parki piac és játszótér. A kiskutyánkkal nagyokat sétálunk a Feneketlen-tónál vagy a Jubileumi parkban vagy a Filozófusok kertjében.

Ahogy a drága gyermekem mondta a barátainak ironikusan: „Úgy látszik, csak a hatvan évet kell megélni, hogy az ember boldog legyen!”

Merza Gábor: Lordok Háza

Ha a helyiség szellemének van még jelentősége az egyre materializálódó világunkban, akkor a körtéri McDonald's-nak bizony nincs sok esélye beilleszkedni a világ nemzeti vagy multinacionális rendjébe.

Ha csak a hősieks '56-os – ellenforradalmi, sajnálatos események, népfölkelés, dicsőséges forradalom – eseményeket, s apám elment tejért, mert a gyerek üvölt helyzetet vesszük figyelembe, bizony az oroszok belelőttek a házba is, meg abba a párszáz emberbe is, aki védte azt a párnapos szabadságot, meg abba is, aki arra sétált, meg abba is, aki vízért ment, meg abba is, aki akkor született meg. Mindenki, aki akkor épp ott mozgott és élt.

Ebből persze nem sok maradt. Pár mécses a kövön, aztán az ablakban, majd a néma gyász, megfélemlítés, hallgatás, házkutatás, letartóztatás, tagadás, megtagadás, szégyen és néma gyász és csönd.

De az élet él, és élni akar – szent okok miatt. Kavarog minden tovább, kinyit az újságos, a trafik, HÉV indul, Lágymányos, Kelenföld, Albertfalva, Rózsavölgy, Budafoki elágazás, Kamaraerdő, Buda-tétény, Nagytétény, majdnem Érd és így tovább...

A körtéren emberek tízezrei fordulnak meg nap mint nap, és ezek az egyébként igyekvő emberek persze megszomjaznak időnként. Ismét sorra nyílnak a kocsmák: Don kanyar, Apró csárda, Pingvin, Mézesmackó (kettő is), Gödör, zenés cuki. A fejlődés nem áll meg: nyilvános női-férfi vizele a Szent Imre-szoborcsoport alatt, mezítlábas Symphonia, fényreklám, Bartók mozi, majd „tegye a pénzét az OTP-be”, s OTP-főfiók, gyógyszertárak, BKV gombás jegypénztár, szemfelszedő, busz- és villamosvégállomás komplexum.

De valami hiányzott: mert nincs Ilkovics, nincs Borostyán. Pedig kell egy hely.

S lőn a Móricz Zsigmond körtéri Önkiszolgáló étterem. Jobb, mint a Gellért, bizony jobb, modernebb, világosabb, tágasabb, valóságosabb, s mindenkinek nyitva-tárva. Belőle lett idővel a Lordok Háza, az a híres finom hely, ahol a sertéspörkölt szaftját meg lehetett venni egy belásért, úgyhogy több tunk nincs.

A Lordok Háza volt a nagy olvasztótégely, ahol megjelent a hatvanas-hetvenes évek összes mozgó díszleteleme. Ahol az akkor még haladó arab országokból és Vietnámból érkező csont és bőr diákoknak a kontyos és zord tekintetű, röntgenszemű kasszírnő elől a rántott húst a felesborsófőzelék alá rejtő szép, húsos szakácsnők az egzotikus nyelveket tanulták. De itt realizálta a környék összes tisztviselője a szociális bérkiégésztésként a szakszervezettől kapott, kötelezően beváltandó ebédjegyet. S itt volt, hogy a főzelék hiányzó feltétjét reklamáló

Önkiszolgáló étterem (1965)

• Fortepan/Bauer Sándor

vendéget a Zsombolyai utcából rohamkocsival érkező fakabátok bilincsbe verve vitték el az első sötét mellékutcaig, s utána élete végéig nem vágyott másra, csak pépesre.

Aztán egyszer csak bezárták, mint ahogy a többi bisztrót, büfét és lacikonyhát: a közelmúlt vendéglátásának múzeumait. Eltűntek a haladó arab, iráni, szudáni, vietnámi tanulók, és el a kubai szakmunkástanulók és a lengyel vendégmunkások. Azt a néhány egzotikus vagy színes bőrű turistát és diplomatát a körtéren lerendezik a nemzeti érzésű, konzervatív tudatú ifjú hadapródok baseballütőikkel.

A Lordok Háza után űr maradt, és nem egy gyorsétkező iránti igény. Nem olyan helyre vágytunk, ahol csak kutya-futásban lehet enni: bekapni reggel egy MacBurit, délben egy Bigmekket, este meg egy Csészburgert és hozzájuk egy nagy barnakólát...

De ez lett. Tiszta Amerika.

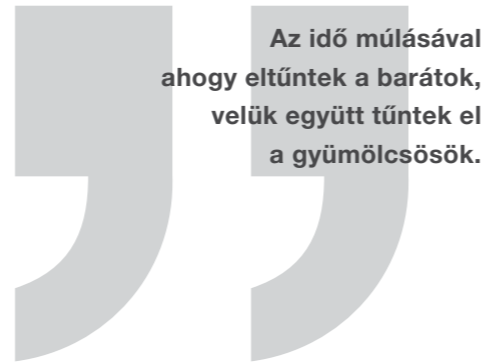
Seyed David: Anna emlékére

– Megyek Annához, Farkasrétre. Majd jövök – mondtam leplezhetetlen lelkesedéssel édesanyámnak.

Édesanyám cinkos mosollyal az arcán fogadta közlésemet. Farkasrét. Tulajdonképpen egyáltalán nem Farkasrétre mentem, mivel Anna Sasad városrészben lakott a XI. kerületben. Mivel mindig így hivatkozott lakóhelyére, így úgy hiteles, hogyha a továbbiakban én is így hivatkozom rá. Az utolsó években mindig kerestem a lehetőséget, hogy felmehessek hozzá. Felszálltam a buszra, és a Bosnyák tértől elindulva, átmenve a nagyváros forgatagán, egy gyönyörű helyre érkeztem, Farkasrétre. Lehetett bármilyen nap, évszak, idő, mindig örömmel fogadott Anna gyönyörű házában, ahol kiülve az erkélyére csemegéztünk az odalógó cseresznyefáról. Persze csak, amikor volt mit. Mert amikor nem volt cseresznye, akkor bent beszélgettünk. Az életről, a világról, a politikáról. Mindenről. De legfőképpen a környékről. Nagyon jól tudta, hogy Farkasrét más, mint bármely másik hely Budapesten. Máshol is vannak gyönyörű fák, hatalmas házak, nyugalmas utcák, de olyan bensőséges hely, mint ez, egy sem.

1973 augusztusában kezdődött minden. Annáék beköltöztek újonnan épült Cseresznye utcai házukba. Ekkoriban a környék csak úgy roskadozott a gyümölcsfáktól és a szőlőbirtokoktól. Az új családot nagyon hamar megszerették a környékeliek. Új barátságok születtek, és ezeknek a barátságoknak az igazi éltető ereje maga a környezet volt. Jószomszédi versenyek alakultak ki, kinek a gyümölcsöse jobb, melyik a jobb befőzési praktika. Az idő múlásával ahogy eltűntek a barátok, velük együtt tűntek el a gyümölcsösök. A Cseresznye utca és a Barackfa utca kereszteződésénél lehet felfedezni egy aprócska emléket. A sövénynél egy kitaposott út látható, mely régen azt a célt szolgálta, hogy le lehessen gyalogolni a Törökbálinti útra. Sőt, normális út helyett ez volt az egyetlen út, mivel a telkek között húzódott kacskaringósan, de ezt használva, akinek feljebb a hegyen volt dolga, az sokkal hamarabb jutott oda is és vissza is, megspórolva egy hatalmas kerülőt. A Barackfa utcában ma már csak egyetlen gyümölcsfa van, amely nem viseli utcájának nevét, és az is csak az aszfalt számára terem már.

Persze ebben a világban már csak egy valami állandó. A változás. Farkasrét, a Márton Áron tér egy olyan tér, amin két kerületnek kell osztoznia. Egyik fele a XII. kerületé, a másik viszont már a XI. kerületé. Amint átmegyünk a Törökbálinti út felé vezető zebrán, már a XI. kerületben találjuk magunkat. A zebra túloldalán pedig ott áll egy mára gyönyörű cukrászdává alakult épület, az Auguszt Pávilon. Nem volt ez mindig így: nem is olyan régen még Sasad kocsmaként üzemelt, az idő múlásával és a hely romlásával pedig már az épület egy bunkerszerű pincévé silányodva működött tovább. Amilyen bizalmatlan volt a hely kinézete, annál inkább volt egy sajátos varázsa. Itt zajlottak az igazi diskurzusok a férfiak között politikáról, nőkről és az élet nagy dolgairól. A kocsmárosok pedig óvták törzsvendégeiket attól, hogy bármikor is hiányozzanak. Viszont ezeknek a férfiaknak szomorú sorsuk lett. Az évek alatt a környék varázsát mások is felfedezték, és itallal, valamint jó szóval hosszú éveken át győzködték a naphosszat ott üldögélő urakat, hogy apró pénzért adják el telkeiket, nyaralóikat, házukat, szőlőiket. Az áldatlan meggyőző munka sok esetben sikerrel zárult. Farkasrét ezáltal elveszítette egyedi arculatát. Az újonnan betelepülő lakók már olyan

házakat építettek, amelyek nem foglalkoztak azzal, hogy megőrizték a táj egységét és múltját. Nem állíthatom azt, hogy ez rossz, de azt sem, hogy ez feltétlenül jó, mivel ezek relatív fogalmak, és erről a jövő generációjának kell döntenie.

Farkasrét varázsáról az is tanúskodik, hogy sok híresség élt, illetve él itt.

Anna 2019 karácsonya előtt váratlanul hunyt el. Mindig irigyeltem szorgalmát és kitartását, és tőle tanultam meg azt, hogy bármit is tesz az ember az életben, azt szenvedéllyel kell űznie, különben mit sem ér. Számomra ő is ugyanolyan híresség, akár a többiek, mivel kimagasló és maradandó élményeket, emlékeket és tanításokat adott számomra, környezete számára. És ő volt családunk vezéregyénisége is egyben: a láng, aki megtalálta elveszett rokonainkat, és akire mindig számíthattunk. Nyugodjék békében!

Szebeni Dóra: Az én vadkacsám

Azt hiszem, bátran állíthatom, hogy igazi lokálpatrióta vagyok. És nemcsak azért, mert 22 éve Újbudán és Újbudáért dolgozom, a kerületrészek kulturális tevékenységeivel, programjaival, rendezvényeivel, közösségeinek életével foglalkozom, igyekszem segíteni fejlődésüket, működésüket legjobb tudásom szerint. Egész gyermekkorom is ehhez a kerülethez fűz, itt születtem és nőttem fel, jártam ki általános- és középiskolámat. Itt játszottam, saraztam a homokozóban, mászókáztam és hintáztam minden délután, és ha úgy jött össze, tengóztam a ház mögött a fölöttünk lakó ikrekkel és a tesómmal. Itt tanultam meg biciklizni, és itt bandáztam titokban kamaszként, randiztam a körtéren, és sétáltam a Feneketlen-tó partján. Középis-kolás éveimben itt futottunk sokszor körbe-körbe a testnevelés órákon. Mégis nekem egy másik, korábbi emlék az, ami mindig előjön, ha erre járok ma is.

Az én drága apukám nagy vadász volt, szinte minden hétvégén ment ki a természetbe, a hegyekbe, hogy a vadásztársaság által szervezett hajtásokon részt vegyen. Amikor már elég nagyok lettünk ahhoz, hogy elvihessen minket, akkor izgalommal telve keltünk

lelkesen hajnali négykor, és indultunk vele együtt, hogy majd a nádasban a frissen vágott mogyorófavesszővel csapkodva riasszuk fel a vadkacsákat, fácánokat.

Nálunk a vadhús természetes volt otthon, hiszen azt nem kellett pénzért megvenni a boltban, hozta apukám rendszeresen. Így számomra természetes volt, hogy a kacsák, fácánok, vadnyulak pucolása sokszor volt az esti feladatunk, és hogy csak tollazás, nyúzás után rakhattuk be a hűtőbe a vadakat. A nyakánál fellógatott állat nem volt ijesztő vagy sajnálatot keltő, csak egy alapanyag a hétvégi főzéshez, egy feladat. Mindig szívesen segitettem anyukámnak a pucolásban, négy kézzel sokkal ügyesebben, gyorsabban ment minden a konyhában az ilyen munkával töltött estéken.

Egyszer azonban egy vadászat alkalmával az egyik édes magyar vizsla – talán Csoki volt a neve – egy olyan vadkacsát hozott elénk a nádasból, amelyiknek csak a szárnyát lőtte el az egyik vadász, és még élt, hápogott rémülten. Védelvező ösztönöm azonnal bekapcsolt, és nyolc évem minden határozottságával és elszántságával kiszabadítottam szegénykét a kutya szájából, ölbe vettem, és nyugtatgatni kezdtem. Semmiért nem voltam hajlandó elengedni, letenni. Ő már az én kacsám volt.

Apukám egy idő után belátta, hogy ebben a helyzetben nem tehet mást, hát belement, hogy hazavihessem – úgy ahogy volt – szegény madarat, aztán majd meglátjuk, mi lesz. Átszellemült arccal simogattam, és tartottam az ölemben egész úton a kis puha testet, és amikor hazaértünk, azonnal eresztettem egy kis vizet a kádba, hogy ott úszkálhasson, jól érezze magát. Anyukámmal abban állapodtunk meg, hogy másnap reggel még iskolakezdés előtt leviszük a Feneketlen-tóhoz Kacsuszt (így neveztem el), mert ott sok

Feneketlen-tó (1976)

• Fortepan/Fortepan

vadkacsa lakik, ott biztosan befogadják majd, és élhet vígan. Én meg majd sokszor lemegyek hozzá, viszek neki kenyérhéjat, és beszélgetek vele. Ebben megnyugodva feküdtem le, és ájulásszerűen azonnal el is aludtam a fáradságtól.

Reggel persze a kacsámnak hűlt helye volt a kádban. Anyukám azt mondta, hogy este nagyon hápogott szegény állat, és mivel nem volt szíve engem felébreszteni, ő bizony levitte a tóhoz, hogy már este a többi kacsával lehessen, és ne féljen. Kicsit szomorú voltam, hogy nélkülem történt meg ez a nagy esemény, de elfogadtam a támadhatatlan logikát. Még aznap délután el is mentünk arra, hogy megnézzem, jól van-e az én Kacsuszm. Bent a tó közepén a huszonöt-harminc kacs között volt egy, amelyik kicsit furcsán tartotta a szárnyát. „Megvan! Ott van! Látom! Hát biztosan ő az! Most már mindig meg fogom ismerni!”

És valóban: a következő tizenkét évben minden alkalommal, amikor arra jártam – legyen az középiskolai tornaóra, vagy randi egy helyes sráccal –, fél szemmel mindig a kacsákra sandítottam, és kiválasztottam, melyik lehet az enyém, vagy annak egy utódja már talán.

Aztán egyszer egy családi eseményen, ifjú házasként – talán épp anyósoméék jöttek el a szüleimhez ebédre – szóba került ez a történet a vadászat és a vadból készült ételek kapcsán, mivel épp apukám vadas specialitását ettük a jó kis fácánleves után. Anyukám nevetve mesélte, hogy milyen jó sültet készített abból a kacsából, és hogy én milyen édes voltam, hogy fel sem merült bennem akkor a hétvégi ebéd közben semmi gyanú.

Arcomra fagyott a mosoly, szürke köd vett körül egy pillanatra – mint amikor rájön egy gyerek, hogy nincs is Téliapó –, és teljes döbbenettel vettem tudomásul, hogy milyen naiv és hiszékeny voltam. A csalódás leírhatatlan volt. Talán még meg is könnyeztem, míg a többiek kedvesen nevetgéltek a történeten.

De el kell mondjam, hogy a bennem élő reflex a Feneketlen-tó partján nem múlt el a mai napig sem. Odanézek, megsimogatom a szememmel a sok vadkacsát, amikor arra megyek, és mindig megállapítom, hogy az egyik akár az enyém is lehetne.

(A történet ideje: 1978. szeptember vége)

Szilágyi Miklós: A „Nagy Posta” előtt álló fekete árusok

Mamámmal gyerekkoromban sokat vásároltunk a Fehérvári úti piacon. A Vásárhelyi Pál utcából a Fehérvári útra fordultunk ki mindig. Itt a csendes utca nyugalma megváltozott. Autóforgalomtól zajos és kiabálásokkal teli volt a „Nagy Posta” előtti járda. Szoros sorban álltak az emberek, és karjukra aggatva árulták az otthonkákat, hálóingeket, trikókat. Kiabáltak, hirdették a portékákat.

Nagymamám az egyiknél megállt, és érdeklődött az egyik hálóing iránt. Beszélgettek és alkudoztak, ahogy illett akkoriban. Én pedig szorosan nagymamám kezét fogva néztem körbe-körbe a portékákat. Meg is pillantottam egy számomra ismeretlen csokit. Mogyorós volt, mert az volt a csomagoláson. A betűk ismeretlenek voltak, ötévesen olvasni nem tudtam még, de láttam, hogy nem szokványosak a betűk azon a csokin. Mamát rá is vettem, hogy vegyen nekem egyet. Nagyim lelkemre kötötte, hogy ha szépen megfogom a kabátja végét, és rendesen viselkedem, nem megyek sehová, akkor kapok. Így is tettem, egy darabig. De a gyermeki türelem és a gyermeki kíváncsiság nem jó barátok. Egyre jobban érdekelt, hogy milyen íze is lehet annak a csokinak. Felnéztem a mamámra, miközben szorosan fogtam a kabátja végét, de jelt is adtam neki, hogy már véges a türelmem. Ritmikusan húzogattam a kabát szélét, hogy most már biza’ nagyon mennék a csokiért. Nagymamám épp a hálóinget tartotta a két kezében úgy, mintha vitorla lenne. A méretet nézte, jó-e. Rám nézett, kis türelmet kért az eladótól, és átmenünk a másik portékáshoz.

Főposta (1986)

• Fortepan/UVATERV

Megvette a csokit, letört nekem belőle egy csikot, és odaadta. Így már megvolt a várva várt nyaláncság. Lenyugodtam, és tovább fogtam a kabát végét.

Hosszas alkudozások indultak az eladóval. Ha ennyit veszek, mennyi, van-e más szín, adja-e olcsóbban? Megszokott volt akkori-ban, hogy mindenki alkudozik az árból. Nyámmogtam az édességet, éreztem, hogy a mogyoró kissé savanykás, a csoki kissé kásás, olyan mintha kristálycukor lenne benne. Ízre nem volt se jó, se rossz. De akkoriban nem kapott az ember olyan sűrűn csokoládét, hogy válogatni is merjen.

Ahogy elmerültem gondolataimban, és próbáltam elhitetni az érzékszerveimmel, hogy ez a csoki nem is olyan rossz, egyszer csak kiállást hallottam: „Jönnek!” kiáltott fel egy férfihang torkaszakadtából. Na, több se kellett az eladó hölgynek. Kikapta mamám kezéből a hálóinget, és úgy eltűnt, mint Dorothy, amikor összeütötte a piros cipő sarkát háromszor. Egy perc se kellett, hogy a posta előtti járda kiürüljön. A jelenet arra hasonlított, mint amikor a Harry Potter-filmekben a dementorok megjelennek: hosszú ruhájuk lebeg a szélben, és kondenzcsíkként húzzák maguk után a szőttest. Csak itt nem dementorok voltak, hanem fekete árusok. És nem a szürke szövet lobogott a karjukon, hanem bugyi, gatyá, hálóing, trikó. Értelmetlenül álltam mamám mellett, jó erősen szorítva a kabátja szélét. Kisvártatva megjelent két rendőr a Vásárhelyi Pál utcából. Rohantak végig a Fehérvári úton, mint a csatatéren a nehézlovasság. Elrobogtak mellettünk, a menetszelet érezte is az ember az arcán. Kiabáltak, hogy „Álljanak meg!”, de az árusoknak eszük ágában sem volt megállni. A szélrózsa minden irányába szétszéledtek. Nagymamám megfogta a kezem, és így szólt; „Induljunk, fiam! Visszafelé jövet itt lesznek majd újra.”

(A történet ideje: 1988. szeptember közepe)

Halász Györgyné: A mi házunk

Ahhoz, hogy minden lakásba becsengessek, az a borzalom adott erőt, hogy a szomszédunkban meghalt egy fiú. A legszebb férfikor kezdetén. 33 éve éltünk egymás mellett. Mosolyra szaladt az arca, ha meglátott, ugyanígy nekem is. A párom megkérhette, ha bútort kellett mozdítani, videót beállítani. Az anyukája locsolta a virágainkat, ha elutaztunk. Én meg bekapcsolva hagytam a hűtőt, hogy használhassák. A fiú elvihette a párom féltett videóját átjátszáshoz. Testvérként éltünk...

Most az egyedül maradt anyukának gyűjtök egy kis pénzt. Egy ív papírral, tollal, kis szatyorral – és nagy szorongással indulok. Valaki mondja, számoljak azzal, hogy egyesek majd elküldenek valahova... Nem így történt.

Ugye, giccsnek tűnik, hogy egy tíz év körüli kisfiú kutyusával a hóna alatt nyitott ajtót, és mondta: „Nincs itthon senki, de nekem van 60 forintom, azt szívesen odaadom.” Esküdjek? Vagy elhiszitek, kedves embertársaim, hogy 2014 őszén, Örmezőn egy tízemeletes házban ilyen hétköznapi csodák történtek? Csak néhányat emelek ki. Egy 84 éves gerincepedéses néni megköszönte, hogy este újra felkerestem, mert csak tízezrese volt, de adni akart. Na és a vak néni? A hangomról ítélte meg, hogy ajtót nyithat nekem, tudta, kiről van szó. Nemcsak adott, de a szomszédja is megbízta, hogy helyette is adjon. (Akinek a férje évekig bénán feküdt. Ausztriában dolgozott, csak hétvégente járt haza. Nem volt ott a férjénél a vérnyomásgyógyszer, mikor rosszul lett, a segítség meg későn érkezett. A felesége ott hon maradt ápolni. Mire visszament volna dolgozni a haláleset után, a munkahelye már sehol... Most eladó egy pinchehelyiségben.)

Amilyen félve indultam, úgy telt meg lassan a szívem melegséggel. Kedves, humánus emberek adtak tőlük telhető kis anyagi, de nagy hőfokú lelki támogatást a másik embertársuknak, aki az egyetlen fiát temette. (Döbbenetes: a férjét ugyanebben az életkorban.) Sokat kaptam emberségből. Gazdagabb lettem tőle. És erősebb.

Egy régi karácsonyra gondolok, ahogy baktatok le a sok lépcsőn. Valaki halkán kopogott, de úgy rázta a zokogás, hogy alig értettem, mi a baj, csak azt láttam, hogy nagy. Mentőt kellett volna hívnia, de

Egy régi karácsonyra gondolok,
ahogy baktatok le a sok lépcsőn.

Bolba Henrik: Nonfiguratív plasztika
• EHG/Mechatronikai Technikum

nem mert sehova becsengetni. Mert karácsony volt. „Miért?” kérdeztem. „Talán karácsonykor nem vagyunk emberi lények? Akkor miről szólna a karácsony? Hogy csak az asztalunk körül ülőket kell szeretni a szeretet ünnepén?” Próbált segítséget kérni, zokogta, „hozzátartozótól”, de az elutasította: ő szűk családi körben akart ünnepelni, és az már máshol volt. (Nemrég költözött el a szülőktől.)

Sok-sok embermese rejtőzik itt, és egy-egy előbújik az évek során. Otthonunk ez a ház.

Bereczky Gábor: A „Robot”

1990-ben, huszonöt évesen, frissen végzett ötvös iparművészként, vizuális nevelés és környezetkultúra tanárként, félállásban, egy általános iskolában rajztanárként és édesapám mellett, műhelyben, ezüstműves-ötvösként dolgoztam. A diploma megszerzése nem jelentette azt, hogy most már mindent tudok, sőt, most kezdődött az igazi tanulás, most jött el a megmérettetés időszaka. Újabbnál újabb feladatok, új kihívások találtak meg.

Édesapám, Bereczky Gyula ötvös-iparművész kollégája, barátja, volt balatoni szomszédunk egy alkalommal megkérdezte apámat, hogy: „Van egy kérdésem, nem ér rá a fiad és nem lenne kedve közreműködni egy térplasztika elkészítésében?” Ő volt Bolba Henrik képzőművész. Örömmel mentem segíteni, illet még úgysem csináltam.

A szobor, ami akkor készült – a XI. kerület, Ménesi út igen kicsi műhelyében –, még ma is áll eredeti helyén, a Mechatronikai Technikum előkertjében. A térplasztika nonfiguratív ábrázolás, bár illet nehéz egy olyan modellről, „gépről” állítani, ami gyakorlatilag egy robotról lett mintázva. A szobor címe ezért is lett a „Robot”.

A térplasztika heroikus küzdelem eredménye, mivel a vastag rozsdamentes acél ívre hajlítása kézi erővel történt. Ebben az erőfeszítésben a lemez ellenállt akaratumknak, sokszor nem kis bosszúságot okozva. A lemezpalástok egymáshoz illesztése miatt 45 fokban előre lecsiszoltuk azokat, minden egyes darab egy késpengének felelt meg, ezeket a lemezeket alakítottuk, hajlítottuk

szabad kézzel, aminek köszönhetően a mentőláda ragtapaszkészlete jelentősen megcsappant. Azt is mondhatnánk, hogy a munkáért a vérünket is adtuk.

Miért nem vettünk fel kesztyűt? Mert a precíz illesztések nem voltak kivitelezhetőek ennek a munkavédelmi eszköznek a használatával, mert nemcsak látni, de tapintani, érezni is szükséges volt az anyagot. Persze az anyagmozgatáshoz használtuk, de volt, amikor a kesztyűt is átvágta a lemez.

A szakaszos forrasztások, a centiméterenként történő illesztések néha már kivitelezhetetlennek tűntek, de a találékonyság mindig segítségünkre sietett.

Az akkori kezdetleges technikák mellett nagy kihívás volt a fejrészben található két darab domború plexi elkészítése, melyre egyedi technológiát dolgoztunk ki. A kivitelezésben az akkor még Iparművészeti Főiskolának nevezett, ma MOME néven ismert egyetem akkori tanműhelyében kaptam segítséget.

A plexi „buborékon” belülre, egy kisebb robotszobrot helyeztünk be. Persze a „rutin” ötvösmunka nem okozhatott gondot, vagy mégis? Miután elkészült a szobrocška, az összképben színárnyalat-eltérés mutatkozott. Mint kiderült, normál acél került a rozsdamentes elemek közé. Következett a kész szobrocška „műtétje”. A két elem kivágása, kiforrasztása és újak készítése, majd az elemek újbóli összeépítése. Túlélte...

Mikorra összeállt a szobor, a végső munkafázis a csiszolás, polírozás következett, ami napokat vett igénybe. Sokszor eljött a majdnem kész állapot, de csak majdnem, mert mindig akadt valahol egy kisebb karc, és lehetett újra kezdeni előlről a tükrösítés munkafázisait.

Szerencsére minden időre elkészült, és az idő igazolja, hogy az elmúlt évtizedeknek is ellenállt a műalkotás, igaz már ráférne egy „hardverfrissítés”.

Henriket 2020 nyár elején meglátogattam otthonában, megmutatta legújabb festményét, beszélünk a múlt eseményeiről, tele volt életkedvvel, tervekkel. Akkor nem hittem volna, hogy ez lesz az utolsó találkozásunk. Sajnos 2020. december 9-én Bolba Henrik is csatlakozott azon művészekhez, akik már egy más világban alkotnak tovább...

Azt is mondhatnánk,
hogy a munkáért
a vérünket is adtuk.

Sófalvi Áron: Újbudán, gyalog (részletek)

Sok minden történt Újbudán. Nagyon sok minden. Mégis olyan ködösnek, olyan önmagától értetődőnek, és olyan messzinek tűnik az az élet, az a '95-től a 2000-es évek végéig tartó időszak, amit ott éltem le, ott éltem meg a XI. kerületi Galambóc utca 10-es szám alatt. S ezután mindig arra gondolok, hogy ha velem személy szerint annyi minden történt, akkor mennyi lehet mindaz, amit az itt élő emberek összessége tapasztalt meg élete során. Mindez az élménym tömeg összeadódva, összemosódva, ez maga az élet. Azóta engem ez az élet egészen Berlinig sodort, de még mindig dobogó szívvel, izgatottan nézek be az immár teljesen megváltozott Galambóc utcába a 47-es villamos poros ablaka mögül, amikor a Hauszmann Alajos utcai megállóból száguldunk tova nagy robajjal. Még mindig fel-fénylik az a valami bennem, ami, mint egy ősi tűz, világít meg egy messzi pontot, egy pontot, ahonnan 25 évvel ezelőtt elindultam.

A Galambóc utcai lakást nővérem már vagy tíz éve eladta, az új lakók kicserélték a régi, sötét tölgyfa ajtót, s valószínűleg belül is minden, de minden más már, ahogy a kilátás is más; a szocializmusból ránk maradt régi, unottan álló gyárakat, raktárakat gyors egymásutánban bontották le, építették be vidámabb, mégis furcsán és hirtelenül új épületekkel, lakóparkokkal, boltokkal, éttermekkel. Idővel eltűnt a művelődési ház régi épülete is, ahol féltve őrzött ásványgyűjteményem nagy részét kaptam anyámtól, ahol a hullókiállításon megérintheztem a boa óriási, fénylő, barna-sárgás mintákban pompázó bőrét, s ahol több ezer rovar fénylő szeme nézett rám a sötét terráriumok mélyéről. Az ódon, háború előtt épített öreg házak nagy részét poros padlásukkal és vad kertjeikkel együtt elsöpörték, lebontották, s az, ami megmaradt, egy furcsa egyvelege volt annak a pár szép régi háznak, amik szerkezetileg még kitarottak, és az új, háború utáni gyorsan változó építészeti stílusok lenyomatainak. Már csak egy régi kis ház romjait láttam a Fehérvári úton, félig leomolva, gerendái elkorhadva engedve az idő vasfogának. A mi házunk egyike volt a régebbi, igényesebb munkáknak, igaz már roskatag, kissé omladozó és rendkívül szerény épület volt,

néhány golyónyommal a falán. Mégis stabilan és szolgálatra készen állt. Emlékszem, jobbra tőlünk egy gazzal benőtt, elvadult, régi ház állt, amiben egy öreg házaspár élt. Az öreg férj meghalt, s az asszony még egy ideig ott élt csendben a megállíthatatlanul növekedő gazban, a vizesedő falak között, majd kis idő múlva ő is meghalt, s a ház lakatlan lett. Félttem ettől a háztól, de a girbegurba, rozsdás vaskerítésben, az átláthatatlan dzsungelben és a mohás zsindelekben volt valami, ami végtelenül vonzott engem. Hátsó kertünk magas téglafallal volt elválasztva ettől a rejtélyes, ősidőig visszamenő kis birtoktól. Miféle sorsa lehetett annak az öreg párnak, akik itt éltek le mellettünk utolsó napjaikat, hogy azután a teljes feledésbe homályosodjanak? Vajon mindig itt laktak, a háború idején is? Hogyan viselték azt a folyamatos elnyomást, ami különböző okokból évtizedekig nehezedett hazánkra? Sokat gondoltam ezekre a régi, számomra megfoghatatlan időkre, és bár sosem tudtam teljességgel elképzelni a dolgokat, mégis éreztem távoli, nyomasztó és valóságos mivoltukat. Nem lehetett nem érezni, még egy gyereknek sem. Minden ott volt ezekben a régi épületekben és lakóikban, még csak nem is a felszín alatt megbújva, hanem teljesen tisztán érzékelhetően.

Elemi iskolás éveimben a nyári napok mindig imádattal, minden testrészemet bejáró energikus örülettel töltöttek el, amit, úgy éreztem, sohasem veszítek el. Leviharzottam a fényesre lépkedett kőlépcsőkön, s egy hosszú pillanatra megálltam az udvarban a fügefá mellett, testemet mintegy beborogatva a forró, fügeillatú széllel. Aztán elindultam, imádtam gyalogolni, mentem és mentem, mindegy, hogy hová, csak újabb és újabb helyekre. Kora esténként rendszerint az erkély korlátjain át bámultam alsó szomszédunk fekete macskáját, amint az szintén az erkélyen hevert a gyönyörű időben, amíg gazdája, az örökké felcicomázott, túlzó és groteszk látványt nyújtó operaénekes asszony mindent túlharsogó, erős hangján gyakorolta az áriákat. Éjt nappallá téve csak játszottam, fölfedeztem, dobogtam, követeltem, jártam a környéket, és szívtam magamba az életet. Sokszor szüleim vittek messzibb, számomra ismeretlen helyekre, amiket csak ők ismertek. Ők vittek el többek között a Fonó színes, szélvészgyors forгатagába, ahol ámulva néztem a táncosok viharos, jókedvű lépteit, a nádfonásokat, hímzéseket, a kurjantásokat, s mindent,

Úgy éreztem, hogy velem együtt született meg a világ, minden ember és minden szó...

mindent, amit ez a nép adott önmagának az idők folyamán. Annak az életvidám, családi hangulatnak – amit minden alkalommal tapasztaltam a Fonóban – a lenyomata, ha homályosan is, de örökké megmaradt bennem. Szüleim mutatták meg a Gellért-hegy félelmetesen mitikus szobrait, a fenséges Filozófusok kertjét, az Arborétum csodavilágát, a rejtett kis üzleteket, s még ezer meg ezer helyet, millió kis utcát, teret, parkot, embert, magát az életet. Azt a nyüzsgő, gyerekszemmel nézve gondtalan és fényben pompázó, rejtélyes életet, ami minden alkonyatkor eltűnt a sötétben, s minden hajnalban előkerült a friss, megújult légből. Úgy éreztem, hogy velem együtt született meg a világ, minden ember és minden szó, minden szín egyszerre kelt ki velem a semmiből, s most együtt örülünk.

Voltak furcsább dolgok is, amiket nem tudtam egyből hova tenni. Például, amikor valaki ellopta apám összecsukható camping biciklijét, s ő egyszer a villamoson utazva meglátta az illetőt, ahogy vígan tekeri a gépet, s méregtől telítve, ordítások közepette leszállt, hogy futva üldözőbe vegye a tolvajt. Természetesen soha nem érte el, sőt, rá pár hétre a mi új, karácsonyra kapott biciklijeinket is ellopták. Vagy a hosszú veszekedéseket, ordibálásokat, elviharzásokat, amik szüleim között történtek, s amik miatt sokszor órákra, napokra komor lett a hangulat. Mennyi furcsa ember, mennyiféle sors, mint valami nagy egésznek a szilánkjai, amelyek egyre csak törnek és törnek, s mégis, ha az ember már egyet is meglát tisztán, visszakup valamit az egésznek a fényéből.

Később ezek a sötét, különös és meghatározhatatlan dolgok is megkapták saját helyüket elmémben, életemben. S csak később jöttem rá, jóval később, hogy minden, ami itt történt, minden, amit ez a környék adott, a szomorú és egyben bohókás, fényáradatos és mégis kopott, szerény, mégis nagyzó, soha ki nem fogyó forгатagával, ez a groteszk kép, ami egyre csak változott, de mindig önmaga maradt, őszintén, sosem volt másilyen, mint amilyennek lennie kellett épp akkor. S ez a megunhatatlan kavalkád szervesen csatlakozik hozzám, közvetlenül bennem van, mivel én is ott voltam, valamennyire én is alakítottam, láttam és éreztem, mozogtam abban a térben, a Galambóc utca 10 alól, Újbudán, a mindenség szélén, a világ közepén.

Katona Ágnes: BME, Allee

Nagyon szeretem a XI. kerületet. Életem első negyven évét itt éltem le, az összes iskolámat itt végeztem. A Kaffka Margit Gimnázium elvégzése után a Budapesti Műszaki Egyetemre jártam 1977-től 1982-ig. (Mai neve Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.) Ez egy egész kis városrészt alkotott, szépen gondozott parkkal az épületei között, a Szabadság hídtól a Petőfi hídig terjedő területen. Azóta még tovább terjeszkedett.

Ez volt az első iskola, ahová már nem gyalog jártam, hanem villamossal, igaz csak három megállót. Külföldiek is tanultak itt, magyar nyelvű képzésben. Évfolyamunkon voltak fekete diákok Nigériából, németek NDK-ból, de volt csehszlovák, chilei, vietnámi és arab hallgató is. A gimnáziumhoz képest tovább tárgult a világ számomra.

Még a férjemet is a kerületben találtam meg. Ő vidékről került a fővárosba, műegyetemista hallgatóként a BME Münnich Ferenc (ma Kármán Tódor) Kollégiumában lakott, közismert nevén az „Ezres”-ben. A vasárnaponként ott működő, népszerű diszkóban ismerkedtünk meg, ahová aztán rendszeresen jártunk, szombatoként pedig gyakran mentünk táncolni az E-klubba is. Akkoriban ezeket a műegyetemi klubokat csak egyetemista fiúk látogathatták. Lányok korlátozás nélkül bemehettek. A klubok biztonságosak voltak, az esetleges rendbontó vagy részeg embert a – szintén egyetemistákból szerveződött – rendezők udvariasan kikísérték.

Allee tetőterasz (2021)

• EHG/Heltai Ákos

A párválasztásnál az „Ezres”-ben lakó fiú kollégisták szeme előtt az a gyakorlatias szempont lebegett, hogy a kiválasztott lány lehetőleg a 4-es, 6-os villamos vonalán lakjon. Ugyanis akkoriban még természetes volt a lány hazakísérése éjszaka, a diszkó után és onnan a koleszba is vissza kellett tudjon a fiú térni. A 4-6-os villamos egész éjjel járt, ellentétben más járművekkel. Ha a szegény fiú olyan lányt kért fel táncolni, aki a város túlsó végén lakott, bizony a hazakísérés után előfordult, hogy már csak gyalog tudott hazamenni a kollégiumba. Lehet, hogy fiatal lányként a legvonzóbb tulajdonságom az volt, hogy a 4-es vonalán laktam?

Sok évvel az egyetem elvégzése után, számos munkahely tapasztalatával a hátam mögött, építészmérnökként, az Allee építkezésén dolgozhattam lebonyolítóként. Örülök, hogy így én is tehettem valamit a kerületért.

Az Allee különleges épület, minőségi anyagokból, sokféle homlokzattal, olyan, mintha több különálló épülethől állna, melyeket egy üvegtetővel fedett belső sétány köt össze. Kiváló tervezők, sok kiváló építőipari cég és szakember együttes csapatmunkájának eredményeként valósult meg. Nagy örömmel és büszkeséggel tölt el, hogy ennek a csapatnak részese lehettem!

Az Allee 2009 novemberében nyitotta meg kapuit a látogatók előtt, méghozzá nem is akármilyen időpontban! A kerület iránti tiszteletből XI. hó 11-én, délelőtt 11 óra 11 perckor nyíltak meg a kapuk.

A komoly munkát nem nagyon jellemezték kimondottan humoros esetek, de két kis szösszenetet azért elmesélek.

Sokan talán nem is tudják, hogy az Allee tetején tetőterasz is készült. Igaz, nem a látogatók számára, hanem a menedzsment irodákhoz tartozóan. A tetőterazon kertészeti munkákat is kellett végezni. Az egyik kooperációs értekezleten a kivitelező cég építésvezetője bánatosan panaszkolt, hogy nem nő a fű a megfelelő ütemben. Ők ugyan időben elültették a fűmagot a tetőterazon, de jönnek a galambok, verebek és folyamatosan kicsipegetik a magokat. Kénytelenek voltak újabb fűmag mennyiséget venni és elültetni, de a madarak továbbra is megeszik. Szorult helyzetükben az az ötletük támadt, hogy vesznek egy műsólymot, amit már ki is rögzítettek a tetőteraszra, hátha ez távol tartja a madarakat. Szavait derűtség

fogadta az értekezleten. Mindenesetre az elkövetkezendő hetekben a műsolyom beváltotta a hozzá fűzött reményeket, és a fű kisarjadt. Néhány hét múlva az építésvezető letörten számolt be róla, hogy valaki ellopta a műsolymot! De ők nem adják fel! Bár nem olcsó, de újra vettek egyet, ha már ilyen jól bevált ez az módszer.

Mint említettem, az Allee minden épülettömbjének a homlokzata más és más anyaggal van burkolva. Található itt különböző fémlemez burkolat, van klinkertégla burkolat és a mozi tömbje pedig üvegtáblákkal van burkolva. Mikor a mozihoz legyártott üvegtáblák megérkeztek a helyszínre, főnököm – felületes pillantást vetve rájuk – méltatlankodva megkérdezte:

– Mikor lesz már ez a rengeteg szennyeződés letakarítva az üvegtáblákról?

– Hááát – válaszoltam óvatosan – az igazság az, hogy ez pont a design rajta, nem szennyeződés.

Speciális módszerrel lett a tervező által megtervezett minta az üvegekbe maratva. Filmcímek vannak rájuk írva különböző betűnagysággal. Bár, bevallom, hogy ezt én sem vettem észre, amíg valaki külön meg nem mondta...

Ennyi volt a történet. Ha valaki még nem vette volna észre a filmcímeket, akkor az talán most kedvet kapott jobban szemügyre venni az üvegtáblákat a mozi tömbön.

Nagyon szép az épület, és még a kevésbé szem előtt lévő részein is van mit megcsodálni. Én például nagyon szeretem az Allee játszótér kerítését díszítő tündéri állatfigurákat, és nagyon ötletesnek tartom a megformálásukat.

Hogy melyik az Allee-ban a kedvenc helyem? A Food Court földig érő üvegfalát szeretem nagyon. Ha az Allee-ban eszem valamit, feltétlenül az üvegfal mellett igyekszem asztalhoz jutni. Onnan pedig nézegetem az utcát, nem tudok betelni vele. És ha még az esti fények is kigyúlnak közben, akkor visszaröptenek a gyerekkoromba, úgy érzem, hogy éppen a BEAC pályáról megyek haza az esti kocsolyázásból.

Három vietnámi lánnyal
kerültem egy szobába,
egy szót sem tudtak magyarul.

Ábrahám Klaudia: Karolina út (2019)

Úgy hetente egy-két alkalommal az alsó szomszédok kiülnek ide, a teraszra. Nevetgélnek, sztorizgatnak, talán még pletykálgodnak is. Arcukat sose láttam, nevüket nem tudom, csak szobám kitárt ablaka közvetít valamennyit a kedélyes talk show-ból hétről hétre.

Ahogy hallgatom itt ezt a békés lassúságot és életteli jókedvet, én se kívánok sokkal többet „felnőtt koromra” – csak egy fröccsel és barátokkal feltöltött kertvárosi teraszon őszinte, röhögős beszélgetéseket. Meg talán egy naiv, titkos szomszédot, aki a mi mélyen egyszerű idillünkről majd álmodozni lesz képes.

Molnár Sára:
Házak, emberek, történetek

Erdélyi vendégdiákként kerültem Budapestre, 1996 őszén. Annyit tudtam csak, hogy valami külső kerületben fogok lakni. A térképen néztem ki, hová kell menni, aztán a 47-es villamossal döcögtem ki a Deák térről a Nándorfejérvári útra. Kicsit hüledeztem, hogy ez már nem is Budapest, inkább valami szocreálos ipartelep. A kollégium is nagy csalódás volt. Három vietnámi lánnyal kerültem egy szobába, egy szót sem tudtak magyarul. A kollégium igazgatónője úgy gondolta, én egy jó lehetőség leszek nekik magyarul tanulni. Csakhogy más volt az életritmusunk: én doktorandusz voltam, ők meg nulladikosok az egyetemen, és semmi dolguk nem volt, a magyar órákat leszámítva. Mikor aztán egyik éjjel arra ébredtem, hogy bömböl a rádió, fényárban úszik a szoba, és legalább tízen buliznak odabent, akkor betelt a pohár. Másnap reggel jelentkeztem az igazgatónőnél a hátizsákkal, hogy én innen elmegyek. Szó nélkül átrakott egy kétágyas szobába, ahol már csak a csótányok zavartak néha.

Amúgy csak aludni jártam haza, mert Budapest az első pillanattól elbűvölt, beszippantott: a nagyvárosi lét, az új színek, hangok, a nyüzsgés, a kávéházi élet, az egyetemi bulik. Szóval az első

év bámészkodással telt. A Móricz Zsigmond körtér az egyik kedvencem volt. Ahogy körbejárnak a sárga villamosok, és az ablakokon szikrázik a nap. A piac, a kelenföldi református templommal átellenben, a mozgolódás, ahogy nyitnak a boltok. A nyüzsgés a pékségben, a kávéillat. A túrós batyu volt a kedvencem, a nevét még most is viccesnek találom. A reggeli kutyasétáltatók. Lenyűgöztek az utcák, a tekintélyes régi házak, a század eleji hangulat, a kávézók, a butikok, ez a visszafogott polgári lét, amit én korábban csak könyvekből ismertem.

Egyszer a kelenföldi templom előtt beszéltem meg találkozót egy szingapúri üzletemberrel, aki a várost akarta látni. Bár Budapesten szebb helyek is vannak, én meg akartam mutatni neki a birodalmamat, ahol akkor a leginkább otthon éreztem magam. Talán mert kicsit féltem is a randitól: imponált a figyelme, de nem igazán akartam tőle semmit.

Hamar kerültek barátaim. Az egyetemen, a Kruspér utcai kollégiumban, a könyvtárban, meg a kelenföldi református templomban. Egy barátnőm hívott el ide ifire, és bár az elején kifejezetten unalmasnak találtam ezeket a véget nem érő alkalmakat, mégis ott ragadtam, és aztán nagyon megszerettem őket. Nem egy konvencionális ifi volt ez, inkább egy kedves baráti társaság, akik szerették és segítették egymást. Voltak itt fiatalok és idősek, magányosak és családosok, problémás és sikeres emberek, és mindegyikük kötődött valamilyen módon a kerülethez: vagy azért mert itt lakott, vagy itt járt egyetemre, vagy ide járt templomba. A bibliaórák mellett sokat kirándultunk együtt, lapot szerkesztettünk, kenúztunk a Dunán, táboroztunk, de közös lakásfelújítás is volt.

Fehérvári úti piac (1982)

- Fortepan/Magyar Rendőr

Rendszeresen gyűjtöttünk, és annak adtuk, akinek éppen szüksége volt rá. Egyszer én is kaptam egy ilyen adományt. Előtte kiraboltak a vonaton, és ez valahogy kiderült. Jó érzés volt, hogy ennyire számíthatok rájuk.

De főleg annak örültem, hogy megismerhetem az életüket. Ezek a személyes történetek sokat segítettek nekem akkoriban, hogy megértsem Budapest múltját és jelenét, hogy kapcsolódni tudjak ehhez a számomra annyira idegen, mégis nagyon vonzó városhoz.

A legidősebb ifis, Juci néni a Bercsényi utcában lakott. Bármikor fel lehetett ugrani hozzá, és én éltem is a lehetőséggel, mert a koleszt nem szerettem. Váltig győzködött, hogy a látogatásaimnak ő még jobban örül, mert nincs egyedül. Nem kell magányosan ülnie az asztalnál, ami a férje halála miatti veszteséget teszi fájóan jelenvalóvá. Megható volt a gondoskodása. Gyakran nála is aludtam, és ilyenkor késő estig beszélgettünk. Nagyon szerettem a történeteit. Kislánként szépen hegedült, de végül nem zenész lett, hanem apáca. Az ötvenes években viszont feloszlatták a rendet, és ő kénytelen volt valami világi foglalkozás után nézni. Óvónő lett, és az óvodában ismerte meg a későbbi férjét, aki egy óvodásának az apja volt, és előtte nem sokkal engedték ki a börtönből. Egy szülői értekezleten találkoztak először. Utána Géza bácsi elhívta kirándulni a budai hegyekbe, és ezen a második találkozón meg is kérte a kezét. Juci néni igent mondott, és akkor költözött a Bercsényi utcába. A boldogság azonban nem volt tökéletes, mert a lakásukat meg kellett osztaniuk egy kibíratatlan rendőr nagybácsival. A szobák egymásból nyíltak, és a lakás legvégén volt a konyha, ezért lehetetlen volt kikerülni egymást. Juci néni nevetve mesélte, hogy ők Gézával gyakran bezárkóztak a fürdőszobába, és ott, a kád szélére ülve, nyugodtan tudtak beszélgetni. Csodáltam ezt a könnyedséget és derűt, ahogy élete hihetetlen fordulatairól mesélt. Nem volt benne semmi keserűség vagy panasz. Pedig akkor már súlyos beteg volt.

Legendák is voltak persze, például Frici néniről, a kelenföldi református gyülekezet alapító és templomépítő lelkészének az özvegyéről, akit aztán meg is interjúvoltunk a Schweitzer öregotthonban a százéves születésnapja alkalmából. Később egy

könyvecskét is kiadtunk az életéről, aminek református körökben nagy sikere lett. Lenyűgöző volt a jelenléte, hihetetlen derű és vidámság áradt belőle. Mesélt, énekelt, vigasztalta és békítette a szobatársait, akik nála jóval fiatalabbak voltak.

Nemrégén a Gellért hotelben szálltam meg egy hétvégére. A szobából gyönyörű kilátás nyílt a Dunára. Még mindig sárga villamosok közlekednek a zöld hídon, nyugtáztam boldogan, pontosan úgy, mint amikor legelőször jártam itt. De akkor minden varázslatos volt, sokkal szebb, mint most, a hotel ablakából. Akkor vésődtek belém örökre ezek a képek a Szabadság hídról, a műszaki egyetemről, a régi, századelős házakról a Bartók Béla úton, amelyeknek mindegyike annyi szívszorító és szívmengető történetet őriz. És amelyek közül néhányat én is megismerhettem.

Tartalom

Szubjektív Újbuda (Farkas Zsolt)	5.
Dr. Martin Andrea: Házemlék	9.
Fonalas Etelka: Nagymama és unokája	11.
Horváth Adrienne: Képek, házak, bombák	13.
Mandzsú Józsefné: Életem Újbudán	16.
Balogh Viktória: Én is a Bartók 27-be jártam...	17.
Csománé Kőszegi Anna:	
Az én emléksokrom Újbuda múltjából	20.
Madaras Gábor: Így éltünk mi (Gyerekkori emlékek)	22.
Judik Zoltán: Egy rendhagyó ballagás története	26.
Tóth László: Késői napló (részletek)	27.
Nádasi Katalin: Az én ’56-om – Gyerekszívvél	31.
Károlyi István: Fegyverek a padló alatt	34.
Pálfay Erzsébet: Az én kis falum!	35.
Radnai György: Történet a József Attila Gimnáziumból, a ’60-as évekből...	38.
Jenei Ilona: Egy darabot a szívemből...	40.
Fejes Imre: Az albertfalvi mozi – A Szigethy Filmszínház	42.
HURON600: Arablánc	44.
Gárgyánné Dóczy Ágnes: Csak a hatvan évet kell...	47.
Merza Gábor: Lordok Háza	49.
Seyed David: Anna emlékére	51.
Szebeni Dóra: Az én vadkacsám	53.
Szilágyi Miklós: A „Nagy Posta” előtt álló fekete árusok	56.
Halász Györgyné: A mi házunk	58.
Bereczky Gábor: A „Robot”	59.
Sófalvi Áron: Újbudán, gyalog (részletek)	61.
Katona Ágnes: BME, Allee	64.
Ábrahám Klaudia: Karolina út (2019)	67.
Molnár Sára: Házak, emberek, történetek	67.

„Újbuda emlékek nélkül pusztán
üres utcák, terek és épületek halmaza lenne.
A XI. kerület számunkra, akik itt élünk,
nemcsak a lakóhelyünk, hanem az otthonunk is,
ezer történettel, vidám vagy megható emlékekkel.”

<https://szubjektivujbuda.blog.hu>

